ҲАР КИМ САВОБ ИШ ҚИЛСИН, ҲАР КУН САВОБ ИШ ҚИЛСИН!

MAHALLA

Ўзбекистон Оқсоқоллар кенгаши, «МАҲАЛЛА» жамғармасининг нашри

№ 16 (294) 2002 йил 17 апрель, чоршанба. Газета 1996 йил январь ойидан чиқа бошлаган. Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

Н.С.Юсуповни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари - Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазири - Агросаноат комплекси раҳбари этиб тайинлаш тўғрисида

Носиржон Собирович Юсупов Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари - Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазири - Агросаноат комплекси раҳбари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримов

Тошкент шаҳри,
2002 йил 16 апрель

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

Т.Холтоевни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари - Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазири - Агросаноат комплекси раҳбари вазифасидан озод қилиш тўғрисида

Туроп Холтоев бошқа ишга ўтиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари - Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазири - Агросаноат комплекси раҳбари вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримов

Тошкент шаҳри,
2002 йил 16 апрель

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

Тошкент давлат консерваториясини Ўзбекистон давлат консерваториясига айлантириш тўғрисида

Мамлакатимизда профессионал мусиқа санъатини янада ривожлантириш, халқимизнинг бой маданий меросини асраб-авайлаш, чуқур ўрганиш ва таҳлил этиш, илмий-назарий тадқиқотлар олиб бориш, мусиқий таълимнинг ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда замон талаблари даражасида малакали мутахассис кадрлар тайёрлашни таъминлаш, соҳа тараққиёти учун лозим бўлган шарт-шароитлар яратиш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги,Бастакорлар уюшмаси, атоқли санъат намояндалари ва кенг жамоатчиликнинг Тошкент давлат консерваториясини Ўзбекистон давлат консерваториясига айлантириш тўғрисидаги таклифлари маъқуллансин. Ўзбекистон давлат консерваториясининг барча йўналишлари бўйича таянч олий ўқув юрти деб ҳисоблансин.

2. Ўзбекистон давлат консерваториясининг бинолар мажмуидан самарали фойдаланиш мақсадида Маданият ишлари вазирлигига қарашли Дирекция ва унинг таркибида консерваториянинг концерт залларини ўз ичига олган «Мусиқа саройи» ташкил этилсин.

3. Маданият ишлари вазирлиги ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги тегишли вазирлик ва идоралар билан биргаликда Ўзбекистон давлат консерваториясининг янги тузилмаси, Низоми, унинг таркибида Эстрада санъати факультети, Иқтидорли болалар академик лицейи, Илмий - тадқиқот маркази, «Мусиқа» нашриёти ва бошқа бўлинмаларини ташкил этиш билан боғлиқ меъёрий ҳужжатларни бир ҳафта муддатда ишлаб чиқсин.

4. Вазирлар Маҳкамаси ўн кун муддатда ушбу Фармон ижроси юзасидан тегишли қарор қабул қилсин.

5. Мазкур Фармон ижросини назорат қилиш Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Х.Султоновга юклатилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2002 йил 16 апрель

ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИДА УЧРАШУВ

Мамлакатимизга ташриф буюрган Корея Республикаси Халқаро ҳамкорлик агентлиги (KOICA) президенти Минг Ҳёнг Ки раҳбарлигидаги делегация аъзолари Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов билан учрашди.

Суҳбат чоғида икки томонлама алоқалар ривожида, хусусан,таълим, тиббиёт, ижтимоий соҳадаги турли қўшма дастурларни амалга оширишда агентлик фаолияти алоҳида аҳамият касб этиши таъкидланди.1991 йилда Корея Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги ҳузурида тузилган мазкур ташкилот асосан мамлакатнинг ривожланаётган давлатлар билан турли соҳалардаги ҳамкорлигини рағбатлантириш билан шуғулланади. Ҳозирги кунда у дунёнинг юздан ортиқ мамлакатида фаолият юритади. KOICAнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси 1995 йилда очилган.Ташқи ишлар вазирлигидаги учрашувда икки мамлакат ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик алоқаларини янада ривожлантириш билан боғлиқ масалалар юзасидан фикрлашиб олинди.

(ЎзА)

ХАЛҚАРО ҲАЁТ ПАНОРАМАСИ

АҚШ президенти Ж.Буш ғарбий соҳилнинг баъзи қисмларидан Исроил қўшинларининг олиб чиқила бошланганини бош министр А.Шарон билан қилган телефон орқали сўзлашувида маъқуллади. Бироқ жаҳон оммавий ахборот воситалари тарқатаётган хабарларга қараганда Исроил томони эгаллаган барча жойларни тарк этиш ниятида эмас. А.Шароннинг тамоман тугатилмагунича уруш ҳаракат давом этавериши мумкин.

***

Кечадан бошлаб Бишкекда МДҲга кирган Қозоғистон, Россия, Украина, Арманистон, Молдавия, Тожикистон қўшинларининг «Жануб-антитеррор 2002» деб номланган тактик машқлари иш бошлади. Ушбу машқлардан мақсад Афғонистондан Марказий Осиё давлатларига толибонларнинг эҳтимолда тутилаётган кириб келишини олдини олишга қаратилган.

***

Кечадан бошлаб Афғонистонда шу йилнинг июнь ойида ўтказиладиган лойа-жирғада (оқсоқоллар кенгашида) қатнашадиган вакилларни сайлайдиган намояндаларни кўрсатиш ишлари бошланди. Мамлакатда илк марта ўтказиладиган бу йиғилишга 1500 нафар вакиллар сайлаш мўлжалланган бўлиб, шулардан 160 нафарини аёллар ташкил этади. Бу тадбирга Афғонистоннинг собиқ шоҳи раҳбарлик қилади. Қарийб 30 йилдан бери Италияда муҳожирликда яшаётган Муҳаммад Зоҳир Шоҳ бугун мамлакатга қайтади. Уни олиб келиш учун Ҳ.Карзай бошчилигида етти вазир кеча Римга жўнаб кетган.

***

Қандаҳорда толибонларнинг қолган-қутганларнинг қилган ҳужуми натижасида уч киши ўлган. Иморат портлаш оқибатида шикастланган. Шу ерда АҚШ аскарларидан тўрт киши техник хавфсизлик қоидаларига риоя қилмаслик оқибатида ҳалок бўлган.

***

Хитойда бир аёл фоҳишахона очганлиги учун ўлим жазосига ҳукм қилинган. Шуниндек, гиёҳванд моддаларни, ўқ-дори, қуроллар савдоси билан шуғулланган саккиз киши ҳам шундай жазо олишган. Хитой ҳозир ўлимга ҳукм қилиш бўйича жаҳонда биринчи ўринда турипти.

***

Россия ҳукумати 18 ёшгача бўлган болаларни тўлиқ диспансер кўригидан ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди. Бунга кўра тиббий кўрик шу йилнинг 15 апрелидан 15 декабригача давом этади. Ушбу тадбирни амалга ошириш учун маҳаллий бюджетдан 14 млрд. рубл ажратиладиган бўлади. Ҳозир Россияда кўриқдан ўтадиган 33,5 млн. болалар бўлиб шулардан ўн фоизидан сал кўпроғи соғлом экан.

***

Эрон президенти М.Ҳотамий нефть экспорт қилувчи ислом давлатларини бир ой давомида четга маҳсулот чиқаришни тўхтатиб туришга чақирди. Бундан ўн кун олдин мамлакатнинг диний раҳбари ҳам шундай тадбирни қўллашга даъват қилган эди.

***

Германия Исроил ҳукуматига қурол-ярог эҳтиёт қисмларини етказишга вақтинча тўхтатиб туришга қарор қилди.

Вилоят ҳокимлигида «Маҳалла» жамғармаси вилоят бўлими, шаҳар, туман бўлинмаларининг иш фаолияти ҳақидаги масала муҳокама қилинди.

Қашқадарё

ЮТУҚЛАР БОР, КАМЧИЛИКЛАР ҲАМ

Унда шаҳар, туман ҳокимларининг ижтимоий масалалар бўйича ўринбосарлари, «Нуроний», «Наврўз» жамғармаларининг вакиллари, қишлоқ, маҳалла фуқаролар йиғинларининг фаоллари, маориф ходимлари қатнашдилар. Йиғилишда Ўзбекистон Оқсоқоллар кенгаши, «Маҳалла» жамғармаси Республика бошқаруви раиси Аъзам Гадойбоев иштирок этди.

Вилоят ҳокимининг ўринбосари Назар Ҳакимов йиғилишни очар экан, «Маҳалла» жамғармаси ҳамда маҳаллаларнинг жамиятда тутган ўрни ва аҳамияти, уларнинг ислоҳотларни амалга оширишдаги иштироки ҳақида тўхталди.

Ўзбекистон Оқсоқоллар Кенгаши ва «Маҳалла» жамғармасининг Республика бошқаруви раиси А.Гадойбоев сўзга чиқиб, вилоятда бўлган даврдаги кузатувлари асосидаги хулосаларини баён қилди.

- Очиғини айтиш керак, - деди нотиқ, - қилинган амалий ишлар ҳам бор, аммо улар қаторида камчиликлар, хатолар ҳам бор.

Йиғилишда эътироф этилдики, Китоб, У.Юсупов номли, Баҳористон туманларида 1993 йилдан буён «Маҳалла» жамғармаси бўлинмалари раислари йўқ. Бу туманларда жамғармани бошқара оладиган қобилиятли кадрлар топилмаслигига сира ишониб бўлмайди. Касби, Чироқчи, Деҳқонобод туманларида жамғарма бўлинмалари иқтисодий жиҳатдан заифлашиб жамоатчилик асосида фаолият юритиб келган. Хўш, бундай ҳолатда улардан қандай натижа кутса бўлади?

Маҳалла фаолларидан Б.Отақулов, Қ.Тўрақулов, Ж.Хидиров ва бошқалар маҳаллаларга бўлган муносабатни тубдан ўзгартиш, жамғармага берилган ваколатлардан ўринли фойдаланиш, ўзини ўзи бошқариш органларининг қонун устуворлигини таъминлашдаги ўрни, роли ва масъулияти ҳақида сўзлаб, бу борада бошқа вилоят ва шаҳарлар маҳаллалари фаолияти тажрибасини ўрганиш лозимлигини қайд этдилар.

Йиғилишда «Маҳалла» жамғармаси вилоят бўлими, шаҳар, туман бўлинмалари ишини янада жонлантириш борасида тегишли хулосалар ясалди.

Жамғарма фаолиятида аниқланган хато ва камчиликларни зудлик билан бартараф этиш чоралари белгиланди.

Ўз мухбиримиз.

Мана, бир неча йилдирки, Ўзбекистон Оқсоқоллар Кенгаши, «Маҳалла» жамғармаси ташаббуси билан ўтказилиб келаётган футбол бўйича маҳалла болалари анъанавий турнири юртдошларимизнинг эътиборидан жой олган.

«ФУТБОЛИМИЗ КЕЛАЖАГИ»НИНГ КЕЛАЖАГИ БОР

Ҳар йилги ёз нафақат мамлакатимиз болалари учун, балки уларнинг ота-оналари, айниқса маҳалла фаоллари учун ҳақиқий футбол мавсумига айланмоқда. Биргина ўтган йилги уч босқичли мусобақада ҳар бир маҳалладан камида уч жамоа иштирок этди. Бу ёз давомида 500-600 минг бола футбол баҳсларида иштирок этганларидан далолатдир.

Ҳар йили мусобақанинг пойтахтда ўтадиган финал қисми телевидение орқали намойиш этилиши айниқса, унинг оммавийлигини оширди.

Шу кунларда мазкур турнинг навбатдаги 2002 йилги баҳсларини ташкил этишга тайёргарлик бошланди.

19 апрель куни соат 11да Ўзбекистон Оқсоқоллар Кенгаши, «Маҳалла» жамғармаси мажлислар залида турнир ташкилий қўмитаси ўзининг дастлабки йиғилишини ўтказади.

Таклиф

ҚИШЛОҚБОШИ ТАЙИНЛАНСА...

Каттақўрғон туманидаги Дурбеш маҳалласи ҳудудида 6 та қишлоқ мавжуд. Ўтган беш йил ичида бу маҳаллаларда кўплаб қурилиш ва ободончилик ишлари амалга оширилди.

Тепақўрғон қишлоғида қўприк, Янгиравот қишлоғида маҳалла биноси ҳашар йўли билан бунёд этилди, 3 км узунликда газ қувури тортилиб, 154 хонадон газлаштирилди, йўл четларига минглаб дарахт кўчатлари ўтказилди.

- Туман ички ишлар бўлими нозири билан ҳамкорликда иш олиб боряпмиз, - дейди маҳалла фуқаролар йиғини раиси Умарали Маматов, - Жиноятчиликка қарши кураш бўйича фойдали тадбирлар ўтказилиб, тарбиявий ишларнинг тўғри йўлга қўйилганлиги туфайли ёшлар ўртасида жиноятчилик ҳолатлари қайд этилмаяпти. Мактаб ва мактабгача болалар муассасалари ҳамда ота-оналар билан узлуксиз алоқа ўрнатганмиз. Ҳозир маҳалламиз қишлоқларида 10 та ун тегирмони, 2 та мойжувоз, 2 та дўкон, 11 та турли маҳсулотлар сотадиган хусусий дўконлар ишлаб турибди. Тиббий, маданий ва маиший хизмат ўчоқлари ҳам мавжуд. Мен маҳалламизда барча ишлар ҳеч бир муаммосиз осонгина кўчаяпти, демоқчимасман. Ҳали ечимини кутаётган муаммолар анчагина.

У.Маматовнинг айтишича, оқсоқоллар орасида катта ҳаёт йўлини босиб ўтган билимдон кишилар ҳам, ёшлар ҳам бор. Аввало, маҳалла оқсоқоли маълум ҳаёт тажрибасига эга, эл орасида обрў-эътибор қозонган кишилардан бўлса яхши. Ёшлар учун эса маҳалла оқсоқолларини ўқитадиган қисқа муддатли курслар ташкил этилса айни муддао бўларди.

Шаҳарларда ҳар бир хонадоннинг уй дафтари бор. Қишлоқ фуқаролар йиғинида сақланаётган хўжалик дафтари маҳаллаларга олиб борилса аҳолига янада қулайлик яратилади. Шунда «Отангга бор, онангга бор» қабилидаги сарсон-саргардончиликларнинг олди олинарди.

Маҳалланинг моддий базасини яратиш керак. Бунинг учун юқоридан ёрдам сўраш шарт эмас. Хўжаликлар ҳар бир маҳаллага 2 гектардан ер ажратишса жамғарма ҳам, маош ҳам бўлади. Шундагина маблағ билан боғлиқ ўнлаб муаммолар ҳал этиларди.

Яқинда биз Жиззах вилояти маҳаллаларида кўчабоши тайинланганини газетадан ўқиб билдик. Агар қишлоқларимизда ҳам ҳар бир қишлоқнинг урф-одатини яхши биладиган, қўни-қўшнилар ва оилалар ўртасидаги низоларни оқилона ҳал эта оладиган, қишлоқнинг тўй-маъракаларига бош бўладиган тажрибали киши қишлоқбоши қилиб тайинланса, унинг кўмагида турли муаммолар осонгина ҳал этилармиди...

Ҳар бир муммо аввало маҳаллада ҳал этилади. Уни ҳал этиш эса кўпинча сизу бизнинг ғайрат-шижоатимизга, ҳамжиҳатлик ва фидойилигимизга, ақлу заковатимизга боғлиқ бўлади.

А.ЖАЛИЛОВ.

Самарқанд вилояти.

Андижон

Избоскан туманидаги Майгир қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудида жойлашган Дарёбўйи маҳалласида саховатпеша инсонлар кўп.

ДАРЁБЎЙИ САХОВАТПЕШАЛАРИ

Ёқубжон Ўринов, Салоҳиддин Маматожиев, Баҳромжон Тожибоев, Каромат Султонова сингари меҳри дарё инсонлар маҳалладаги болалар боғчалари, шифохона ва кам даромадли хонадонларга имкон борича кўмак бериб келишяпти.

- Маҳалламиздаги «Ўзбекистон» ширкат хўжалигида 4 нафар бош пудратчи бор, - дейди маҳалла фуқаролар йиғини раиси Абдужаббор Нуриддинов. - Улар ушбу йилда ҳар гектар ердан 50 центнердан пахта ҳосили олиш мақсадида меҳнат қилишяпти. «Оқ олтин» мўл бўлса, эл-юрт фаровон, дастурхони тўкин. Демак, бой ишамоқ учун аввало анча-мунча тер тўкиш керак.

Баҳор - байрамлар фасли. Дарёбўйилик саховатпешалар ушбу байрамларда хасталарнинг кўнглини олиш, кекса кишиларни йўқлаш, кам даромадли хонадонлар фарзандларининг мучал, хатна тўйларини ўтказиш сингари хайрли юмушларга қўл уриб, маҳалла аҳлининг дуоларини олишди.

Қўлдош ҲОЖИМАТОВ,
Избоскан тумани «Пахтакор» газетаси ходими.

ШУ СОНИНГ

2-САҲИФАСИДА

** Бодомзор нима учун Бодомзор?*
** Аёл киши ҳам яхши оқсоқол бўлиши мумкин.*
** Гиёҳвандлик фақат бахтсизлик эмас, у - офат!*

3-САҲИФАСИДА

** «Ҳовлимиздаги тутнинг ёши... 350 дан ошди!»*
** Бир-бирига қуда бўлиб, бир-биридан жудо бўлган-дўстлар...*
** Ҳиндилар ҳам хатна қиладилар...*

4-САҲИФАСИДА

** Сурхон водийси қадимда Чатонийон деб аталган экан.*
** Келин куёвнинг фамилиясига ўтиши шартми?*
** Тайсон Льюиснинг қулоғидан тишласа... товон тўлайдими?*

MAHALLA
Ўзбекистон "МАҲАЛЛА" ҳайрия жамғармасининг нашри

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00123-рақам билан рўйхатга олинган.

Нашр кўрсаткичи: 148

Хомий: «Матбуот тарқатувчи» ҳиссадорлик жамияти

Тахририят манзили: Тошкент, Буюк Турон кўчаси,41-уй

Телефонлар: Масъул котиб: 136-53-75
Хатлар бўлими: 136-53-75
Қабулхона — 136-53-93.
Тел/Факс: — 133-44-25.

Мақола ва хабарлар мазмуни, факт ва рақамлар учун муаллифлар масъулдирлар.

E-mail:mahalla@gazeta.silk.org

Вилоятлардан хабарлар

Қашқадарё

ҚАҲРАМОН ШОИР ҚУШИҚЛАРИ ЯНГРАДИ

Қашқадарё вилоятида фаолият кўрсатадиган «Некўз» аёллар ижтимоий марказида хайрия тадбири ўтказилди.

Унда «Умид» минтақаларо реабилитация марказининг Самарқанд, Қашқадарё тармоқлари вакиллари, Косон туманидаги Некўз, Тайзан, Бовурдоқ қишлоқлари аҳолиси, Қарши шаҳридаги 1-Меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари, турли маҳаллалардан келган меҳмонлар иштирок этдилар.

«Умид» минтақаларо реабилитация марказ директори Бибисора Орипова, «Қўнғирот» хўжалик раиси Абдувоҳид Иброҳимов, Некўз маҳалла фуқаролар йиғини раиси Ором Қурбонов ва бошқалар сўзга чиқиб, мустақил мамалакатимизда қадимий анъана ва маросимларга қатта эътибор берилаётгани, улар бутун дунё миқёсида зўр эътибор топаётганлиги ҳақида гапирдилар. Хайрия тадбири сумалак сайлига уланиб, йиғилганларга ўзгача завқ-шавқ бағишлади.

Меҳрибонлик уйи тарбияланувчилари, ўқувчилар, кам таъминланган оилаларга совғалар улашилди.

Косон тумани халқ таълими бўлимига қарашли мактабларнинг иқтидорли ўқувчилари қишлоқдошлари, Республика халқ шоири, Ўзбекистон Қаҳрамони Абдулла Орипов шеърлари ва улар асосида яратилган қўшиқларни ижро этишди.

Ўз мухбиримиз.

Навоий вилояти.

НУРОНИЙЛАР ЭЪЗОЗДА

Президентимизнинг 2002 йилни «Қарияларни қадрлаш йили» деб эълон қилганлиги ва бу ҳақда Давлат дастури ишлаб чиқилганлиги жойларда улуғ, мўътабар ёшга етган кексаларимизга бўлган эътиборнинг янада кучайтирилишига асос бўлди. Ахир юртимизнинг гуллаб-яшнаётгани қарияларимизнинг кўплиги ва уларнинг эзгу дуолари боис бўлса ажаб эмас.

Барча вилоятлардаги каби навоийлик қариялар ҳам доимо иззат-ҳурматдалар. Айниқса, бу йилги Наврўз байрамлари қарияларимиз учун эсда қоларли бўлди. Вилоятнинг барча туман ва шаҳарларида бўлиб ўтган байрам тантаналарида қарияларга атаб алоҳида дастурхон ёзилиб, совғалар берилди. Айниқса, Навоий шаҳрининг Меъмор, Умид, Янгиобод, Хумо, Ватан маҳаллаларида байрам тадбирлари файзли ўтди.

Навбаҳор туманида март ойида туғилган ва ёши 70 ёшдан ошган 100 нафар қариянинг таваллуд куни нишонланиб, қимматбаҳо совғалар, кийим-кечаклар берилди. Шунингдек, Конимех туманида 78 ташкилот туманда рўйхатга олинган барча кексаларни оталиғига олди.

Нурота туманида «Қариси бор уйнинг париси бор» мавзуида уч авлод учрашуви ўтказилди. Тўкин дастурхон ёзилиб совға-саломлар ташкил қилинди.

Шунингдек, Учқудуқ, Томди, Хатирчи, Қизилтепа туманларида, Зарафшон, Кармана шаҳарларида ҳам юзлаб қарияларга юксак даражада иззат-икром кўрсатилди. Вилоятнинг деярли барча туманларида Бухоро шаҳрининг муқаддас қадамжоларига қариялар учун махсус эҳёрат сафари ташкиллантирилди.

Халқимизда улуғ айём кунлари бева-бечораларни, ёши улуғ нуронийларни йўқлашдек яхши бир одат бор. Қариялар йилида эса уларни эъзозлаш, дуоларини олиш учун айёму байрамлардагина эмас, ҳар куни ҳам ҳаракат қилинмоқда. Хуллас, қарияларни қадрлаш борасида тадбирлар давом этмоқда, режалаштирилмоқда. Халқимизда шундай яхши одат бор экан, юртимизга яратганнинг нури ёғилаверади, ватанимиз гуллаб-яшнаб, обод ва обод гўшага айланаверади.

Хабибулла ҲОШИМОВ,
«Mahalla» мухбири.

ОЙДИН КЎЧАЛАР

Маҳалланинг тарихий номи Мирза Юсуф эди. Мен ўша кунларни болалик хотирам билан аниқ эслайман. - дейди уруш ва меҳнат фахрийси Эмин Ҳожи ота Маҳкамов

- 1935 йил эди. Содиқ ака Муҳрамбоев (у одам 53 йил котиб, оқсоқол бўлиб ишлаганлар) қўлимга бир даста тунука тахтачаларни бериб, мана буларни эшикларга, каттароқларини кўча муйилишларига қоқиб чиқ дедилар. Ўқиб қарасам: «Бодомзор маҳалласи» деган ёзувлар.

-Илгариги Мирза Юсуф номи яхши эди-ку, маҳалламизда бир туп бодом бўлмаса...

- Сен боланинг ишинг бўлмасин, бу райижроқўмнинг буйруғи, - дедилар шартта сўзимни кесиб.

Шу билан, ҳозирги Юнусобод туманидаги юқори, ўрта, қуйи Мирза Юсуф маҳаллалари Бодомзор маҳалласи бўлиб кетди.

Орадан йиллар ўтиб, бемаврид ўзгартирилган тарихий номлар тикланар экан, ўша воқеа ёдимга тушди. Айниқса, маҳалла фуқаролар йиғинига раис бўлган чоғларим Мирза Юсуфнинг кимлигига, маҳаллалар номининг яралишига қизиқиб қолдим. Ўзбекистон Республикаси марказий давлат архивига бордим. Туркистон генерал-губернатори девонининг 1879 йилдаги «Мирза» деб номланган архив қоғозлари орасидан Мирза Юсуфга тегишли учта ҳужжат чиқди. Бири, Туркистон ўлкаси генерал губернаторининг Тошкент шаҳрилик Мирза Ибниамирхўжа Юсуф Ҳожининг мирзалик вазифасини қатор йиллар давомида намунали ижро этгани учун тақдирлаш тўғрисидаги тақдимномаси эди. Демак, Мирза Юсуфнинг чор Россияси губернаторига хизмат қилганлиги унинг номини маҳалладан олиб ташлашга сабаб бўлган бўлса керак. Иккинчиси, ҳозирги маҳалла ҳудудидаги Мирза Юсуфга тегишли ерларнинг бир қисмини сотганлиги ҳақидаги баҳолаш тилхати эди.

...Эътиборли томони шундаки, ўша ернинг бир қисмини Эмин аканинг бувалари Мулла Ёқуб Ҳожи Ниёзмуҳаммад ўғли дала ҳовли сифатида сотиб олган эканлар.

Ёқуб Ҳожи ерларга деҳқончилик қилиш, боғлар яратиш мақсадида ариқлар қазитади, иморатлар қурдиради, 1929 йилда вафот этади. Собиқ шўролар тузуми мулкдор, савдогар, диндорларни қатоғон қилиб, «қулоқ» сифатида уй-жойини тортиб олар экан, Эмин аканинг отаси Маҳкамбой Ёқубов ҳам четда қолмайди. Диндор мударрис, савдогар бойнинг боласи тамғаси билан Маҳкамбой Ёқубов ҳамма ишлардан ҳайдалиб, сургун қилинади. Андижон томонларда оч-ноҳор кун кечириб, хотини Раҳбар опа, мурғак Эмин, Комилжон ва бошқа фарзандлари билан мусофирчиликда, сарсон-саргардон юради. Уч-тўрт йил давомида камида 34 хонадонда сиғинди бўлиб, азоб-уқубатда яшайди. 1934 йилда ўлимига рози бўлиб, Тошкентга қайтиб республика раҳбарига «мени тинч қўйишсин» дея арз қилади.

Суратда: (ўртада) Эминжон Маҳкамов, йиғин раиси Шукур Умаров ва котиби Аҳрор Абдужабборов билан

Улар қайтиб келганда, Беш оғайни маҳалласидаги ташқари ва ичкари уй-жойлари давлат тасарруфига ўтиб кетган эди. Шунда дала ҳовлилари бўлган Мирза Юсуф маҳалласидан бошпана топдилар.

Улғайиб, ўқиб, олий маълумотли муҳандис бўлиб етишган Эмин Маҳкамов оддий ишчидан корхона директори даражасига, сўнг республика таъминот бошқармасининг бошлиғи мартабасигача кўтарилганда ҳам маҳалланинг фаоли, маслаҳатчиси эди. Пенсияга чиққач 1996-1997 йилларда Бодомзор маҳалласи фуқаролар йиғини раиси сифатида жамоат ишини бажариб келади.

-Маҳалламизда Эмин Ҳожи ота сингари фидойи кишилар кўп, - дейди бугун маҳалла фуқаролар йиғини раиси бўлиб ишлаётган Шукрулла Умаров.

-Эминжон Ҳожи отамиз, саксон ёшга кирган бўлсалар ҳам жамоат ишида фаол қатнашиб, ёрдам бериб келадилар. У кишининг вазминлиги, донолигидан фойдаланиб «Яраштирув комиссияси»га раис этиб қўйганмиз. Хотин-қизлар ва ёшлар билан ишлаш комиссиясига Умида опа Рустамова бошчилик қиладилар. Ота фахрийларимиз Мирҳабиб Мирхусанов бошчилигида ҳамиша ёнимиздалар. Баҳром Пўлатов, Жалол Файзиев, Ёқуб Сулаймонов каби фаолларимиз, ажойиб маҳаллапарвар масъул котибимиз Ахрол Абдужабборов, яна қанча маслаҳатчиларимиз маҳалламиз ишига ҳамиша камарбасталар.

Маҳаллада 550 оилада икки мингдан ортиқ аҳоли - 30 миллат вакиллари аҳил-иноқ яшайдилар. Маҳаллада ўтказилган «Энг саранжом-саришта хонадон» кўрик-танловида Низомий номли кўчадаги 22-хонадон ғолиб деб топилдилар. Уй соҳиблари Шавкатжон ва Шаҳлохон Шариповлар ёш бўлишларига қарамай, азиз онахонлари Зарофат ая маслаҳатлари билан ҳовли-жойни, хоналарни шундай тутишадики, кўрганларнинг ҳаваси келади. Низомий номли кўча маҳалланинг кўрки. Бу кўчада бирон нохуш воқеа қайд этилмаган. 2001 йилнинг ўзида газ пулини тўлашга қурби етмаган бешта оилага 80 минг сўм, чиқиндидан қарзи бор 20 та оилага 50 минг сўм, ёрдамга муҳтож қарияларга 300 минг сўмлик ёрдам кўрсатилди. Кўп болали ночор икки оиланинг ҳар бирига юз минг сўмдан пул ажратилди.

Муҳаммад РАСУЛ.

Қарияларни қадрлаш йили

УНИ «ТАДБИРКОР МОМО» ДЕЙДИЛАР

Бекободлик Моможон Худойберганова бу йил 97 баҳорни қарши олаяпти. Момо ҳали анча тетик, бардам-бақувват. Унинг нигоҳларида тирик тарих яширин.

Момонинг болалик йиллари Мадримхон (Муҳаммад Раҳимхон II-Феруз) даврига тўғри келади.

- Арғумчоқ уча бошлаган пайтларим эди, - дея эслайди момо. - Ҳамманинг оғзида бир гап. «Хон вафот қилибди». Биз бу гапларни унча тушунмасдик. Лекин ўша кунларда барча одамларнинг юзида ўкинч, ғам-ташвиш акс этарди. Катталар бизнинг арғумчоқларимизни ечиб олиб қўйишди. «Арғумчоқ учмай турасизлар. Мотам кунлари ўтсин. Кейин бир гап бўлар», - дейишарди улар. Биз балоғат ёшига етганда Исфандиёр хон эди. Ёш, чиройли қизларни зўрлаб хон ҳарамига олиб кетишарди. Шунинг учун ота-оналар қиз болаларни кўчага чиқаришмасди. Кейин Туркмандан Жўнайд чиқди. Урушлар кўпайди. Устига-устак қурғоқчилик бошланиб, бир тўғрам нон тансиқ бўлиб қолди. Ҳозирги тинч кунларнинг қадрига нима етсин. Биз ёлчитиб кун кўрмадик. Замон нотинч эди. Мен 16 ёшдаёқ турмушга чиқиб кетганман. Далада ишлашимга тўғри келди. Кун бўйи қоп орқалаб ерга гўнг, кесак тўкамиз. Ғира-шира қоронғида уйга келамиз. Сўқи олиб шоли янчишга тушамиз. Тегирмонда ун чиқарамиз. Шундан сўнггина ўчоққа ўт қалаймиз. Эркаклар, болалар овқатлангунча, қамиш ёқиб ёритиб турамиз. Эртасига тонг отмай яна далага отланамиз. От, туяларга омоч қўшиб ер ҳайдаймиз. Лекин шунда ҳам биримиз икки бўлмасди...

Сўнгра момо бугунги кунларимиз ҳақида сўзлай бошлайди:

- Ота-боболаримиз бугунгидай фаровон ҳаётни ҳатто тасаввур ҳам қила олишмаган. Оилада ғўдак дунёга келса, ота-онадан бурун давлат унинг ғамини еб, нафақа тўлаяпди. Бизнинг пайтимизда бола боқиш учун бир кун ишдан қолсанг, қамчи билан савалашарди. Албатта, бу ғамхўрликларнинг бошида турган Президентга мингдан минг раҳмат.

- Момо дунё янгиликларидан ҳам хабардор бўлиб бораси, - дейди Бекобод қишлоқ фуқаролар йиғини котиби Расулбек исмли йигит. - Момони қишлоқдагилар «тадбиркор момо» деб аташади.

Қишлоқдагиларнинг эътирофича, момо уйда ўтирса ҳам маҳалла ишларини бажариб ўтираркан. Момонинг панд-насиҳатлари, ибратли ўгитлари туфайли уришган эр-хотинлар ярашиб, бинойидек яшаб кетишган экан. Бугун ҳам у қишлоқдагиларнинг доно маслаҳатгўйи.

- Узоқ умр кечиришнинг сирлари кўп, - суҳбатини давом эттиради момо. - Лекин энг муҳими ғам чекмаслик. Бошга мусибат тушса, сабрли бўлмоқ лозим. Одамларга яхшилик қилиш, кишининг гуноҳини тўкиб, умрини узайтиради.

Бекободликлар момонинг иззатини жойига қўйишади. Суннат, никоҳ тўйлари ўтказувчилар унинг ҳузурига келиб, дуо-фотиҳасини олишади. Уч ўғил, уч қизи, набиралари ҳам унинг атрофида парвона. Баъзан қўни-қўшнилар жамулжам бўлишиб, момо атрофида йиғиладилар. Момо эса ўз ҳикматлари, дуолари билан гўё ён-атрофдагиларнинг кўнгилларига яхшилик, эзгулик уруғини сочаётгандек...

Қодир МУЛЛАЕВ.

Оталаримиз, боболаримизнинг ҳаёт йўллари биз учун ҳамиша ўзига хос ибратдир. Ғузор туманида яшовчи Яраш Нуруллаевнинг илм-фан, раҳбарлик соҳасидаги кўп йиллик фаолияти, хусусан, илм даргоҳи, жамоа хўжалиги раҳбари, туман ҳокими вазифаларида эл ҳурматини қозонгани ёш ўғил-қизлари, неваралари учун фахр - ифтихор туйғусидир.

Р.НУРИНБОЕВ олган сурат

Муносиб тақдирланганлар

Эл корига дастёр

Туман Оқсоқоллар кенгаши «Маҳалла» жамғармаси туман бўлимаси раиси Ҳолмўмин Норматовнинг айтишича, Райҳоной Бўтаева туманда эл назарига тушган аёллардан бири экан.

У ўн олти йил боғчага мудиралик қилди. Сўнг Усмон Дониёров номли жамоа хўжалиги бошқаруви раисининг маданий ишлар бўйича ўринбосари бўлди. Бу ишда ҳам ўзини кўрсатди, қисқа вақт ичида хўжаликнинг маданий-маиший ҳаётида туб ўзгаришлар юз берди. Кўпдан бери фаолияти тўхтаб қолган клубнинг иши жонланди. Аёлнинг ташаббуси билан фермаларга маданий-маърифий хизмат яхшиланди. Қишлоқ кутубхоналари ҳам белгиланган режим асосида ишлай бошлади. Дала шийпонларида ишчилар бўш вақтларида қўлига китоб олди, мутолаа қилди. Кинолар намойиш этилди. Райҳоной амалга ошираётган тадбирлар тезда тилга тушди. Уни Янгиариқ қишлоқ фуқаролар йиғини раислигига сайлашганида унинг шундай фаолиятини инобатга олишган эди.

Райҳонойнинг қишлоқ фуқаролари йиғинига раислик қилиш фаолияти мустақилликнинг дастлабки йилларига тўғри келди. У бунинг масъулиятини янада чуқурроқ ҳис этди. Негаки, Янгиариқнинг ҳудуди кенг, аҳолиси кўп. Совжирон ҳамда У.Дониёров номли ширкат хўжаликлари ҳам фуқаролар йиғини ҳудудида. Опа қишлоқ ободончилигига, аҳолининг ижтимоий ҳаётига алоҳида эътибор қаратди. Ёшларни иш билан таъминлаш чора-тадбирларини кўрди. Қишлоқ ҳудудидаги Яккабоғ, Оққўрғон, Серғайрат, Сожирон, Жойилма сингари еттита маҳалла фуқаролар йиғини ишига янгича усулда бош-қош бўлди. Маҳалла оқсоқоллари Холтўра Қурбонов, Бахтиёр Усмонов, Ҳасан Алланазаров, Тошмат Муродов, Боймуҳаммад Эшбоевлар билан якдил иш олиб борди.

Қишлоқларда иншоотлар қад ростлай бошлади. Хусусий дўконлар, кичик корхоналар, деҳқон ва фермер хўжаликлари пайдо бўла бошлади. Уларнинг ишини ривожлантиришга ҳам Р.Бўтаева мададкор бўлди, ёрдам қўлини чўзди. Ҳозир тўқсондан ортиқ фермер хўжаликлари, уч кичик корхона, ўнта магазин, ўттиздан ортиқ хусусий дўкон, битта дорихона, йигирмата тегирмон, учта пахта тозалаш цехи қишлоқ ва маҳалла аҳолисига хизмат кўрсатмоқда. Иккита замонавий усулда қурилган врачлик пункти ҳакимлари ишидан барча мамнун. Ўндан ортиқ мактабларда ўн икки мингга яқин, тўртта болалар боғчасида олти юздан ортиқ ўғил ва қизлар таълим-тарбия олишмоқда. Муҳими қишлоқ тинч, маҳаллаларда осойишта ҳаёт ҳукмрон.

Қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш дастурида белгиланган вазифалар ҳам изчил амалга оширилмоқда. Аҳоли юз фоиз тоза ичимлик сув билан таъминланган. Сожирон ширкат хўжалиги тўлиқ газлаштирилди. У.Дониёров номли ширкат хўжалигини «зангори олов» билан таъминлаш жадал суръатда олиб борилмоқда. Бу ишда ҳам серғайрат, тиниб-тинчимас аёлнинг саъй-ҳаракати бор.

Райҳоной Бўтаева ибратли оиланинг бекаси, етти ўғил-қизнинг онаси. Унинг жамият тараққиётига муносиб ҳисса қўшиш йўлида қилган қирқ йиллик меҳнатлари ўтган йили муносиб баҳоланди. «Эл-юрт ҳурмати» орденига сазовор бўлди. Бу мукофот қишлоқ йиғини раисасининг кучига куч қўшди, уни янада шижоатли меҳнат қилишга ундади.

Омон ШУКУРОВ,
«Mahalla» мухбири.

Умр завол топмасин

ГИЁҲВАНДЛИК тамаддун маҳсулими?

(Наркобизнес тарихига бир назар)

Бугунги кунимизда дунёнинг кўпгина мамлакатларида, жумладан қўшни Афғонистонда минглаб ёш болалар очлик-қашшоқлик туфайли азоб чекиётган бир пайтда «биринчи рақамли террорчи» мақомини олган Бен Ладендек миллионер халқаро майдонда, айниқса Чеченистонда ўн йилдан бўён давом этаётган террористик ҳаракатларга, Нью-Йорк ва Вашингтон фожеалари учун кўплаб маблағ сарфлагани маълум бўлди. Бу маблағнинг манбаи эса наркобизнес эканлиги ҳам сир бўлмай қолди.

Наркотик моддаларни мунтазам равишда истеъмол қилиш оқибатида ҳар йили ер юзида минглаб кишилар қурбон бўлмоқда. Энг даҳшатлиси наркотик модданинг нафақат ёшлар орасида, балки ёши улуғлар орасида ҳам истеъмол этилиши жиноятчиликнинг авж олишига сабаб бўлмоқда. Мана бу фактга эътибор беринг: икки йил бурун Тошкент шаҳрининг Акмал Икромов туманида ички ишлар ходимлари томонидан Раҳим қассоб деган шахс катта миқдордаги наркотик моддани сотаётган жойида ашёвий далиллар билан қўлга олинган. Илгари ҳам бир неча маротаба судланган бу шахс уйидан топилган оғуни катта фойда олиш учун сақлаётганлигини инкор этиб, ички ишлар ходимлари сўровига жавоб берар экан: «Қора дорини ўзим истеъмол қилиш учун сотиб олганман» деганига ким ишонади.

Ҳатто у қорадорини системали истеъмол қилиш инсон зурриётининг батамом бузилишига олиб келиши, бунинг оқибатида минглаб ногирон болалар сафи йил сайин ортиб бораверишни «асримиз вабоси» бўлган СПИД касалининг кўпайишига ҳам катта таъсир кўрсатишини ҳам яхши билади.

Ўзбекистон ҳукуматининг хусусан, мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг халқаро терроризмнинг олдини олиш юзасидан олиб бораётган фаолияти давлат сиёсати даражасида эканлиги халқ таълимимиз системасида ҳам ўзининг яққол ифодасини топмоқда. Республика олий ва ўрта халқ таълими вазирлигининг ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида ўқитиладиган махсус курслари, (16 соат) «Ўзбекистон буюк келажак сари», (12 соат) «Диний экстремизм ва фундаментализмнинг ижтимоий моҳияти», (10 соат) «Гиёҳвандликнинг зарарли оқибатлари», (10 соат) «ОИТС (СПИД) ОИВ (ВИЧ) (4 соат) каби мавзулар ўқув режаларига киритилганлиги фикримизнинг далилидир.

Тарихдан маълумки, инглизлар томонидан Хитойга XIX аср бошлариданоқ бошланиб кейинчалик янада кўп миқдорда наркотик моддаларнинг келтирилиши бу ерда гиёҳвандликнинг авж олиши, халқ саломатлигининг ёмонлашуви ва ниҳоят, мамлакатдан катта миқдорда қумуш заҳираларининг четга кетиши Хитой иқтисодиётига катта зарар олиб келди. Натижада XIX асрнинг 30-йилларига келиб Хитойда наркотик моддаларни келтириб сотиш ва гиёҳвандликка қарши кураш авж олиб кетди.

Ниҳоят, 1851 йилга келиб Англиядан Хитойга очиқ-ойдин олиб келиб сотиладиган гиёҳванд моддалар 55,6 минг қути миқдорига етди. Агарда ҳар бир қутидаги наркотик модданинг оғирлиги 60 кг.ни ташкил этган бўлса унда Хитой халқи учун бу оғунинг қанчалик офат келтирганлигини тасаввур этишнинг ўзи даҳшат. Шундай қилиб, XIX асрнинг иккинчи ярмига келганда Буюк Британиянинг Хитой билан қиладиган савдосидан оладиган умумий даромадининг 55 фоизини наркотик моддалар ташкил этди. Бугунги кунга келиб Афғонистон наркосавдо марказларидан бири бўлиб қолиши нафақат шу мамлакат қўшнилари балки бутун жаҳон халқи ҳаётига чанг солиши хавфини аллақачон юзага келтирган эди.

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов 2001 йил 11 сентябрда АҚШнинг Нью-Йорк ва Вашингтон шаҳарларида содир бўлган даҳшатли терроризм фожеаларидан анча илгари, аниқроғи 1997 йилдаёқ ўзининг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» асарида шундай ёзган эди: «Афғонистон билан чўзилиб кетган минтақавий можаролар салбий ҳодисаларни келтириб чиқармоқда, чегарадош давлатлар учун жиддий хавф туғдирмоқда. Бу салбий ҳодисалар ҳақида гапирганда, қонунга хилоф равишда наркотик моддалар олиб ўтилиши, халқаро терроризм ва қурол-яроғ контрабандаси каби муаммоларга ҳам тўхталиб ўтиш лозим. Афғонистондаги можарода қатнашаётган гуруҳлар учун наркотик моддаларни ишлаб чиқариш ва сотиш қурол-яроғ харид қилиш ва бойлик орттириш учун пул топишнинг энг қулай воситасига айланмоқда. БМТ таҳлилига кўра, Афғонистон қорадори хомашёсини тайёрловчи дунёдаги етакчи давлатлардан бирига эмас, балки наркотик моддалар олиб ўтадиган энг йирик базага ҳам айланиб қолди. Бу макон орқали наркотик моддалар тобора кўпроқ миқдорда Марказий Осиё давлатларига ва сўнгра Ғарбга етказилмоқда. Табиийки, уларнинг бир қисми бизнинг минтақамизга «сингиб кетмоқда». Бу эса жиноятчиликнинг ўсишига, ёшларнинг бузилишига, ҳатто миллатнинг генофонди айнишига сабаб бўлади».

Умуман, гиёҳвандлик тамаддун маҳсулими ёки у инсониятнинг ҳаёти, даврга муносабати билан боғлиқми? Эртанги кунда бизни нималар кутаяпти? Балки, тарбия жараёнини кучайтириш ёхуд бир-биримизнинг тақдиримизга масъуллигимизни чуқурроқ англаш орқали бу муаммо ечимларини излаб кўриш керак бўлар? Ҳар не бўлганда ҳам фожеалар рўй беришига лоқайд қараб турмаслигимиз зарур.

Турғун Ҳожи ТОШПЎЛАТОВ.

Пойтахтнинг Шайхонтоҳур туманидаги Янгиобод маҳалласида «Мерос» урф-одатлар театри ташкил этилгани, ушбу жамоа ижросидаги дастлабки саҳна асарининг тақдимоти Ўзбек Миллий Академик драма театри саҳнасида бўлиб ўтгани ҳақида илгари хабар бергандик.

ЯХШИ томоша... тарбия

Янгиобод маҳалласи хотин-қизлар билан ишлаш комиссияси раиси Инобат Турсунованинг «Заҳарли томчи» деб номланган ушбу саҳна асарига гиёҳвандлик балосининг фожеали оқибатлари асос қилиб олинган ва у асосан балоғат ёшидаги ўқувчилар, талабалар, умуман ёшларга мўлжалланган. Хўш, гиёҳвандликнинг аянчли оқибатларини фош этувчи бу асарни ёшлар қандай қабул қилдилар?

Ёшлик - бебошлик, уларга катталарнинг чекиш, ичиш, гиёҳвандликдан сақланиш тўғрисидаги насиҳатомуз танбеҳлари кўпинча малол келиши ҳеч кимга сир эмас. Театрга кириб келаётган, ўриндиқларга жойлашаётган ўсмир томошабинларда ҳам шундай кайфият зоҳир эди. Ёнимдаги ўриндиқларга келиб ўтирган юқори синф ўқувчилари бир-бирларига «Томошани яхшилаб кўргин, яхши бола бўлишни ўрганасан», дея ҳазиллашиб ҳам қўйдилар. Уларнинг бу ерга ўқитувчиларининг «маслаҳат»лари билан келганликлари сезилиб турарди.

Томоша бошланди. Ўсмир томошабинлар жуда бетартиб ўтиришарди. Лекин бу ҳол кўп давом этмади, чунки саҳнада кечаётган воқеалар улар кутганидек ибратомуз насиҳатлардан иборат зерикарли, ясама воқеалар кўринишн эмасди-да. Саҳнада гиёҳвандлик, очкўзлик, баднафслик каби иллатларнинг инсон ёшлигининг, умрининг заволи эканлиги ҳаётий, айни пайтда қизиқарли воқеалар орқали акс эттирилганди. Қаҳрамонлар ибратли, насиҳат гапларни айтмадилар, яхши одам бундай бўлиши керак деган таъкидлар бўлмади, умуман асарда ижобий, салбий қаҳрамонлар деярли йўқ. Бунда ҳаётни гиёҳвандлик балоси туфайли заҳарланган тақдирлар бор эди. Бироздан кейин томошабинларни қизатар эканман, уларнинг юзларида бир неча дақиқалар олдин мавжуд бўлган ҳавойиликни, бефарқликни эмас, ҳайронликни, диққатни кўрдим. Улар ҳатто бир-бирларини тартибга чақириб, «шўхроқ» тенгдошларини тергаб ҳам қўйишарди.

Асарнинг муваффақиятли чиқишини сценарийнинг ҳаётийлиги, воқеанинг ҳар қандай маҳаллада, ҳар қандай оилада юз бериши мумкинлиги ва профессионал актёр бўлмаган ёш ижрочиларнинг саҳна маҳорати таъминлаб берди, дейиш мумкин.

М.ҚОСИМОВА,
«Mahalla» мухбири.

«Туркистон-пресс»хабарлари

Самарқанд вилояти

ГАРАЖЛАР ЎРНИДА - БОЛАЛАР МАЙДОНЧАСИ

Самарқанд шаҳрини ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ҳақида вилоят ҳокимининг ташаббуси жойларда изчил қўллаб-қувватланмоқда.

Жумладан, Темирйўл туманининг Қадрият, Бешчинор, Марҳабо маҳаллаларидаги кўп қаватли уйлар атрофидаги шаҳар архитектурасига зид қурилган гаражлар бузилиб, улар ўрнига болалар майдончалари ташкил этилди. Автомашиналар учун эса алоҳида махсус майдон ажратилди.

Шунингдек, туманнинг Увайсий, Тонг, Машъал каби маҳаллаларида катта ҳажмда ободонлаштириш ишлари олиб бориляпти. Кўп қаватли уйларнинг кириш йўлкалари таъмирланяпти.

Фарғона вилояти

ТУМАНДА ХУСУСИЙ ШИФОХОНА

Учкўприк туманида «Монитор» фирмасининг хусусий жарроҳлик шифохонаси фаолият кўрсатмоқда.

- Шифохонамиз 1996 йилда очилган бўлиб, бу ерда ҳар ойда 40-45 нафар бемор жарроҳлик йўли билан даволанади, - деди бош шифокор Акромжон Қодиров «Туркистон-пресс» мухбирига. - Айни пайтгача бизда мавжуд ўрин 15 тани ташкил этар эди. Беморларга қулайлик яратиш мақсадида уларнинг сонини яна 10 тага кўпайтирдик. Яқин кунларда бу ерда «тез тиббий ёрдам» бўлими ҳам ташкил этилади.

Оқсоқол илҳоми

ТАБАССУМ МАҲАЛЛАДА

Мўл кўл доим табассум
Табассум маҳаллада!
Шодлик гуллар ҳар мавсум
Табассум маҳаллада!

Чиройли номига мос
Номидай ўзига хос.
Кулгуга баланд ихлос
Табассум маҳаллада!

Барча яхши ниятда
Баҳорий кайфиятда.
Тумтайганлар уятда
Табассум маҳаллада!

Отада-ю, болада.
Аммада-ю, холада.
Қувноқ хаёл каллада.
Табассум маҳаллада!

Иғвою, фиску фасод
Бозори бунда касод.
Эзгулик яшар озод
Табассум маҳаллада!

Дилларда дилкаш туйғу
Лабларда қулар Кулгу.
Қайғуда бутун қайғу
Табассум маҳаллада!

Айтгай Тўлан якун сўз:
Илоҳим тегмасин кўз.
Бўладур ҳар кун Наврўз
Табассум маҳаллада.

Тўлан ТАБАССУМ,
Тошкенг шаҳар,
Собир Раҳимов туманидаги Табассум маҳалласи оқсоқоли.

НУРОНИЙЛАР

Дунё тўлқин - тебраниб турар
Чора топган, ғарқ бўлмай юрар.
Қариси бор эл доим яшнар,
Омон бўлсин, шу нуронийлар.

Муҳаммадга умматдир улар,
Ибодатда элга ризқ тилар.
Дуолари мустажоб бўлар,
Омон бўлсин, шу нуронийлар.

Олтмиш, етмиш, тўқсон, у, юз,
Йиллар ичра тобланган инсон.
Наздимизда гўё ҳаётга -
Устундирлар, шу нуронийлар.

Раҳмон МЎМИНОВ,
Самарқанд вилояти Нарпай тумани Ўзбекистон маҳалласи фуқаролар йиғини раиси.

Ҳар гал Жиззахга, ёшлигим ўтган уйга борсам, ҳовли ўртасидаги тутга салом бериб, силаб қўяман. Назаримда, у ҳам жонланиб, яшаргандек бўлади. Бунинг сабаблари кўп. Аввало, тутга кўзим тушар экан аждодларимни, дадам ва аямларни кўргандек бўламан.

АВЛОДНИ САҚЛАБ ҚОЛГАН ТУТ

Улар ҳамон тут тагидаги кўрпачада "гурунглашиб" ўтиришгандек. Ёдимга дадамнинг "Тут пишиғига етиб олсак бас. У ёғи тўқчилик" деган гаплари келади. Бу тут отабоболаримни боққан, бизни улғайтирган, авлодларимизни ҳам мевасидан баҳраманд этади.

- Ахир, бу тут неча-неча одамларни очликдан, ўлимдан сақлаб қолган, - деб ҳикоя қилиб берган эдилар дадам. - "Кеса-кес" пайтида ҳам унга теша теккизмаганман. Қани энди, шундай тутлар кўп бўлсайди, дори-дармоннинг ҳам кераги бўлмас.

Бу тутнинг каромати кўп. Унинг ёши 350 йилдан ортиқ. Салкам 5-6 авлодни кўрган. Эсимда, уч марта "Сангзор" дарёси қирғоғидан ошиб-тошиб кетди! Бутун қишлоқни сел босди, уйлар қулади, қўй-қўзилар, хашаклар, кўрпаёстиқлар, бешиклар оқиб ўтди. Ҳамма ёқни қий-чув босди. 20-25 чоқли одам тутнинг шохларига чиқиб олди. Тегимиздан "лопиллаб" сув оқяпти. Жонимизни "ҳовучлаб" ўтирибмиз. Биров нола қилади, кимдир, ишқилиб тутни сув қулатиб кетмасин-да, дея фотиҳа ўқийди. Хуллас, тут уч селда ҳам қимир этмай, елкасида оиламизни, маҳалладошларимизни кўтариб тураверган, жонларини омон сақлаб қолган.

Тутнинг сояси нақд 3-4 сотих ерни салқинлатади, йўғон шохлари 25-30 метргача чўзилади. Ғарқ пишганда чуғурчиқлар босиб кетади. Одамларни ҳам, қушларни ҳам тўйдиради. Ҳар йили 5-6 тоғора тутни қўшниларга тарқатамиз.

Яна бир тафсилот ёддан кўтарилай дебди, дадам сўзлаб берган эдилар:

"Оқ подшо" биринчи жаҳон уруши даврида "маҳаллий халқлардан" мардикорликка олгани тарихдан маълум. Навқирон йигитларнинг кўпи кетган, ахийри, мардикорликка бераднган боламиз йўқ, дея, "оқ подшога" қарши Жиззахда қўзғолон кўтарилиб, қон тўкилишига сабаб бўлган. Маҳаллий халқ Учтепа, Бирэшшак чўллари томон қувилган. Қама-қама

гранг" либос кийиб, тутнинг баланд жойига чиқиб яширинар экан. Аскарлар тутнинг энг баланд жойини кўролмас экан. Шу тариқа бир ой тутнинг паноҳида яшириниб юрганлар, мардикорликдан, "жазодан" қутилиб қолганлар.

Кўнгил мулки

бошланган. Дарғазаб аскарлар қўзғолончиларни қидириб юрган. Тутнинг барги кўм-кўк, баландлиги 30-40 метр чамасида бўлган, чўлга кетмай қолган қўшни 10-15 йигитлар, кўкиш "барг

Дадам сўзлайдилару, мен тутимизга қараб-қараб қўяман. Шохлари икки марта қуриди, яна кўкарди, қанот ёзди.

Иккинчи жаҳон уруши йиллари, фашизм балосининг оқибатлари Жиззахга ҳам етиб келган эди. Очликдан ўлиб қолганлар бўлди, бор-будимизни фронтга олиб кетишарди.

Ана шунда ҳам қўни-қўшниларни, қолаверса, уйимиздагиларни шу тут сақлаб қолди. Ҳар куни тут қоқилади, 15-20 одам тутнинг тагида "ўрмалайди", тўкилганини териб ейди. Қолганини дўпписигами, косасигами солиб уйига олиб кетади, қоқи қилади. Қишга тут майизу, тутталқон, шиннилар қилиб олишади. Шундай, бу тут авлодимизни сақлаб қолган.

Ҳалиям тутимиз ўшандай - "шивиллаб" мағрур турибди.

Одамлар унга боқиб, Нормат оқсоқолнинг тути деб отамни, билганлар Бойматбобонинг тути деб аждодларимни ёдга олиб, қалбдан миннатдор бўлиб, дуо қилиб ўтишади.

Наврўз айёмида, мен унга боқиб, хаёлга чўмаман, ўз вақтида, озгина ҳаракат қилиб бир туп кўчат экиб, кўкартирган аждодим унинг одамларга шунча наф келтиришини, авлодларининг эъзозланишига сабаб бўлишини ўйлаганмиканлар. Аниқки, Аллоҳдан унинг кўкаришини сўраганлар.

Мустақиллик шарофатила атроф-муҳитни кўкаламзорлаштиришга, ўрмончиликка жуда катта эътибор қаратилмоқда. Бу яхшилик, тўкин-сочинликка қилинаётган саъй-ҳаракат. Кўпроқ тутлар эксак, дейман. Ҳеч бўлмаса ҳар бир ҳовлида бир туп тут дарахти ўстирилса, болаларнинг жонидили бўларди.

Биз ҳозир яшаётган Янгийўлда ободонлаштиришга, кўкаламзорлаштиришга ва боғлар яратишга кейинги пайтларда катта эътибор қаратилмоқда. Ҳар бир маҳаллада имкон қадар боғ яратишга, гуллар экишга қатъий қарор қилинган. Дам олиш ва истироҳат боғи тикланмоқда. Янгийўллик кексалар қатори оиламизнинг ҳам мустақилликка бағишлаб ўтқазилган ўн туп тут, мевали кўчатлари бўлади.

Солижон БОЙМАТОВ,
Янгийўл шаҳар "Маънавият ва маърифат" маркази раҳбари, доцент .

Бувижоним эртак сўзлайди.

Анжуман

КЎНГИЛГА ЙЎЛ

Қачонки қарияларимиз қадр топишса, меҳнатларига яраша эъзозлансалар, уларнинг кўнгиллари чоғ бўлади, умрларига умр қўшилади. Ушбу йилда қарияларимиз иштирокида ўтказилаётган ҳар бир тадбирда бу нарса ҳисобга олинмоқда. Шундай тадбирлардан бири яқинда Тошкент шаҳар «Оила» маркази биносида бўлиб ўтди. «Қариялар қадр топган юрт» деб номланган бу амалий семинар-кенгашни шаҳар ҳокимининг муовини, хотин-қизлар қўмитасининг раиси Ф.Абдураҳимова очди.

- «Қарияларни қадрлаш йили» Давлат дастури юзасидан жамғармамиз кўпгина амалий ишларга бош қўшмоқда, - деди ўз сўзида республика «Маҳалла» жамғармаси раисининг ўринбосари Гулнора Йўлчиева.

Республика Олима аёллар уюшмасининг раиси, профессор Хотима Шайхова бугунги ёш авлод тарбиясида кексаларимизнинг ҳаётий тажрибаларидан оқилона фойдаланиш хусусида сўз юритди. Қизғин мунозара ва баҳслар атрофида кечган бу жонли суҳбатда қарияларимиз фаол иштирок этишди.

Анжуман сўнгида шаҳардаги Янгиобод маҳалласидаги «Мерос» театри ижодкорлари ва таниқли актрисалар ўз бадиий чиқишлари билан кексаларни мамнун этдилар.

Одамлар ва одатлар

«ИНИЦИАЦИЯ» маросими нима?

Қадимда дунёнинг кўпгина мамлакатларида ўсмирларни эркак ва аёллар сафига ўтказиш маросими инициация деб аталган.Баъзи мамлакатлардаги бу маросим жуда тантанали ўтган. Инициациядан сўнг ўсмир (ўғил болалар) ҳақиқий эркаклар сафига қўшилишган.

Австралиядаги қабилалардан бирида бундай маросим пайтида бир оқсоқол қабрга ётиб, сўнгра ўрнидан турган. Бу билан у одамнинг ўлими ва қайта туғилишини тасвирлаган. Африкадаги Конго дарёсининг қуйи оқимида инициация «Қайта туғилиш» деб аталган. Қадимда бу маросимлардан барча ўсмирлар ўтиши шарт бўлган. Шундан кейингина улар қўлига қурол олиб юриш, оила қуриш каби турли ҳуқуқларга эга бўлганлар. Инициация маросимлари кейинчалик антик дунё халқларида ҳам сақланиб қолган. Қадимги Юнонистондаги Спартада кучли ва чидамли жангчиларни тарбиялашда махсус айни пайтда даҳшатли тарбия тизими мавжуд бўлган. Янги туғилган ҳар бир чақалоқ Спарта олий маҳкамаси герусининг оқсоқоллар кенгашига олиб борилган. Махсус вакиллар чақалоқнинг тақдирини ҳал этганлар. Агар чақалоқ бемор ёки дардчил бўлса, тубсиз жарга улоқтирилган, соғлом болалар эса 7 ёшгача онаси бағрида бўлган, сўнг то 18 ёшгача жамоат мактабида яшаб ўқиганлар. Ўспиринлар иссиққа, совуққа сувсизликка ва очликка чидамли бўлишлари лозим эди. Ёш спарталикларнинг бадани оғриққа чидамли бўлиши учун улар тантанали равишда калтакланган. Маросимга кохин раҳбарлик қилган. Калтакланганда спарталик ўспириннинг додлаши ёки инграши қаттиқ уят ҳисобланган, шунинг учун ҳам калтак зарби қанчалик кучли бўлмасин, ўсмир миқ этмаган.

Ўн тўққизинчи асрда Шимолий ва Жанубий Америка ҳиндулари, Австралия ва Американинг туб аҳолиси (аборигенлар) орасида ҳам бу маросим ўтказилиб келинган. Масалан, ўғил болаларни овчилик гуруҳига ўтказиш учун ёшлигиданоқ тайёргарлик кўрилган. Улар вояга етгач, бошқалардан ажратиб қўйилган ва баъзи таомларни истеъмол қилишлари ман этилган. Боланинг тишларини уриб синдириш, баданини жароҳатлаш, ўтда тутатиш каби жисмоний синовлар ўтказилган. Бир неча йилга чўзилган инициация маросимларида ёшлар қабиланинг урф-одатларига, қарияларни ҳурматлаш сингари барча тартиб-қоидаларга қаттиқ риоя қилишни, овчилик ва бошқа касб сирларини эгаллаш маҳоратини ҳам ўрганганлар. Қабила аъзолари маросим чоғида майдонга қилдан тўқилган белбоғ боғланган болани келтиришади. Эркак ва аёллар ашула айтиб рақсга тушадилар. Боланинг қариндошларидан уч киши ерга чўзилишади, уларнинг устига болани ётқизиб, балиқ суягидан ишланган махсус пичоқ билан суннат (хатна) қилишади ва кесилган жойга кул сепишади.(Улар ўғил бола аъзосининг кесиб олинган қисмини чой дарахти қобиғига ўраб қўядилар ва олти ойдан кейин уни боланинг ўзига совға қиладилар). Суннат қилинган бола ўрнидан туриб, ўчоқ олдида тиз чўкади ва жароҳатини оловда қуритади.

Маросим тугагач, ўспирин маълум муддат ёлғиз яшайди, озгина овқат ейди, бошқалар билан фақат имо-ишора орқали гаплашади. Сўнгра ярим йил давомида жамоадан ажралган ҳолда амакиси тарбиясида яшайди. Амаки унга ов сирларини, қабила удумларини, найза ва бошқа қуроллардан фойдаланиш усулларини ўргатади. Белгиланган муддат тугагач, болани денгиз соҳилига олиб бориб, чўмилтирадилар, унга турли совғалар инъом қиладилар. Аёллардан бири унинг бошига тўр солади. Демак, бола энди овчилар сафига қўшилган ҳисобланади. Ўша кечаси яна базм бошланади, ашула айтилиб, муқаддас ўйинлар ижро этилади. Ўспиринга яна совғалар, кейин,(энг биринчи совға сифатида суннатдан кесилиб, қуритилган ва чой дарахти қобиғига ўралган нарса топширилади) найза, бумеранг, тўр ва бошқа анжомлар берилади. Охирида унга қайси қиз қайлиқ бўлиши айтилади. Шунинг билан суннат маросими тугайди. Ўспирин энди овчи эркаклар гуруҳининг тўла ҳуқуқли аъзоси ҳисобланади.Қизларни ҳам маълум ёшга етганда муайян маросимлар орқали оилавий ҳаётга тайёрлаганлар. Барча дастур ва маросимларга тажрибали ва ҳурматли мўйсафидлар раҳбарлик қилганлар. Янги Гвинея ва Меланезияда ўспиринлар аввало махсус тарбиячилар қўлига топширилган, уларга турли оғир синовлар (масалан, дўппослаш, баданини татуировка қилиш, овқат ва уйқудан маҳрум этиш) қўлланилган. Бу вақт ичида ўсмир «Эркаклар таоми» - банан, шакарқамиш ва ўрмон меваларини истеъмол қилиши шарт бўлган. Баъзи синов ва удумлар турли қўшиқлар, рақслар ва сурнай наволари остида ўтказилган.

Коко қабиласида маросим охирида ўспиринларга қабила тартибларини ўргатиш билан бирга уларга «Ўғирлама, фоҳишалик катта гуноҳ, хотинингни урма, бировнинг полизидан мева олма, адолатли бўлсанг, узоқ яшайсан» қабилида насиҳатлар ҳам қилганлар. Таррессова бўғозидаги оролларда эса маросим вақтида мана шундай сўзларни ўсмирга уқтириш шарт бўлган: «Биров сендан нарса сўраса йўқ дема. Агар унга таом, сув ё бошқа нарса зарур бўлса аяма, ярмини бергин. Шунда сен яхши одам бўласан. Хотининг, ота-онангдан ҳеч нарса олмаган бўлсанг ҳам уларга ғамхўрлик қилишни унутма. Онангга ҳеч вақт қўполлик қилма. Ота ва онанг сенинг қорнингдаги таомнинг, агар улар йўқ бўлишса сен оч қоласан. Тоғанг ва бошқа қавму қариндошларингга ҳам меҳрибон бўлишни унутма...» Инициация натижасида бир оилада туғилиб ўсган ўспирин она уйини ташлаб, эркаклар уйига, яъни уруғ ихтиёрига ўтиб, сўнг янги оила ташкил этади, аммо унинг аҳволи икки томонлама ва қарама-қарши бўлган. Бир томондан у уруғ аъзоси, иккинчи томондан оила бошлиғи, бир кеча эркаклар уйида ётса, иккинчи кеча ўз уйида ётади. Ўз вақтининг бир қисмини умумуруғ ишларига сарфласа, иккинчи қисмини оиласига ажратади.

Умуман, инициация маросими ўсмирларни вояга етганлар сафига ўтказиш маросими бўлиб, ҳақиқий тарбия мактабини ўтаган. Синовлардан муваффақиятли ўтган ёшлар жамоада маълум ҳуқуқларга эга бўлишган. Улар мустақил равишда рўзғор тебратиш, овчилик, деҳқончилик каби юмушларни бажаришган ва жамоа ишларига кўмаклашишган. Муҳими, улар ҳар қандай қийинчиликка бардош беришни ўрганишиб, ўзларини ҳам, қавмини ҳам хавфу хатарлардан мардоновор ҳимоя қилишган.

Очил БЎРИЕВ,
доцент.
Зилола ҲАЙДАРОВА,
аспирант.

Қиёфа

СЕН ҲАМ ЭЙ ДЎСТ МИ, НОДОН!?

Эрта турган Зайнабхон қизи Нозимахон хонасининг чироғи ўчмаганини кўриб деразага томон яқинлашди, қизининг «пиқ-пиқ» йиғлаётганини эшитди.

Эркинжон уйдан чиқиб хотинининг қизи ётадиган хонадан йиғлаб чиқаётганлигини кўриб кўнгли ғаш тортди.

- Ҳа, нима гап, тинчликми, онаси?

- Неварангиз Нодиржон кеча «Дадамни топиб берасиз» деб, қизингизни қонига ташна қилибди.

Эркинжон гангиб қолди. «Буларнинг ҳаммасига мен, мен нодон айбдорман...»

Эркин билан Тўлқин ёшликдан бирга ўсган, оға-инидек иноқ эдилар. Ҳатто шу чоғлардаёқ қуда бўлишга аҳдлашган эдилар. Кунларнинг бирида ўртоғи хонадонига ташриф буюриб муддаосини билдирди.

- Гапни нимадан бошлашга ҳам ҳайронман, дўстим. Болалар ҳам катта бўлиб қолишди. Қизимизнинг бўйи етиб, уйдан совчиларнинг оёғи узилмай қолди. Ота-боболаримиз «Тенгги чиқса текинга бер» дейишган. Ёшликдаги ваъдага вафо қилай, дўстимнинг олдидан ўтай деб келдим.

Эркинжон ўғлини сира кўндира олмади, «Энди йигирмага кирдим, қолаверса ишлаб бирор сўм топай, кейин бир гап бўлар. Ошнангизга айтинг, қизининг бахтини боғламасин» деб узил-кесил жавоб берди у. Онаси ҳам ўғлини қувватлади.

Эркинжон минг хижолат билан уйдагиларнинг фикрини жўрасига етказди. Бу ўртадаги меҳр-оқибатга сира соя солмаслиги кераклигини ҳам уқтирди.

Орадан анча ўтди. Келишилгандек дўстлик, оилавий борди-келди аввалгидек давом этди. Тўлқин оилавий таширфларнинг бирида кесатиг билан секин гап бошлади.

- Хафагарчиликдан йироқмиз-у, бизнинг қизимизни ўғилларингга раво кўрмадинглар. Бу сафар қулликка келдик. Нозимахонларингизни ўғлимизга берасизлар. Қадрдонлигимиз авлодларга ўтади, шунда.

Буни кутмаган Эркинжон ҳам, Зайнабхон ҳам ҳангу манг бўлиб қолишди.

Шу-шу эру хотиннинг оёғи узилмай қолди Эркинжонникидан. Минг бор қатнаб қизнинг отасини кўндиришди.

Эркинжон қизи билан ўзи гаплашди, насиҳат қилди. Нозимахон отасининг гапларини жимгина эшитди. Ота қизининг кўзларидан оққан ёшларини кўриб турган бўлсада, индамасликни ризолик аломати деб тушунди. Тўйга рухсат берилди.

Тўйдан кейин эса...

Нозимахон чидай олмади, чарларини ҳам кутмай, кўзи кўкариб бошини зўрға кўтариб отасиникига келди.

Кеч киргач ишдан қайтган ота қизининг аҳволини кўриб донг қотди. «Нима қилиб қўйдим, ҳозирдан шундай бўлса охири қандай бўларкан?»

- Ўзингдан ҳам ўтаётгандирда, қизим. Беҳудага қўл кўтармас ахир.

Уч кун кутишди, на қайнона ва куёвдан дарак бўлмади. Орага совуқлик тушмасин дея Нозимахонни зўрға кўндириб куданикига келди Эркинжон.

- Нима гап, куёв. Нега энди қайиш билан урасиз?

- Қўлимнинг зарбига чидамайди бунингиз.

Ота узоқни ўйлаб куёвнинг бефаросат гапига зўрға чидади.

Дўстининг ўғлига дашном бериб, бирор сўз айтмаганлиги айниқса суяк-суягидан ўтди. Бор насиҳатни қилиб, инсофга чақириб қайтди.

Уруш-жанжал, камситиш, дўппослашлар давом этди. Эркинжон ҳам, хотини ҳам «чиққан қиз чиғирикдан ташқари» деб бутун оғирликни ўзларига олдилар. Фарзандлик бўлса инсофга кирар дея умид қилдилар. Йўқ, фарзандли бўлишди ҳамки, куёвга ақл кирмади.

«Сиз, онасиз, ўғлингизни инсофга чақирсангиз бўлмайдими?» дея қудасига илтижо қилди Зайнабхон бир келганда.

- Ўғилларига отасидан юққан бу касаллик. Кейин қизингиз ҳам тоза тегма нозик, бир-икки муштга додвой солаверади. Мен отасининг тепкиларига ҳозиргача чидайман. Оёғимни уриб синдириб, олти ой гипсда ётганимда бировга «ғинг» демаганман.

- Келин, - деди қайнонаси боласини бешикдан ечиб олаётган Нозимахонга, - болангизни нариги уйга олиб ўтиб, овсинингизнинг боласини ҳам тебратиб туринг.

Кўп ўтмай Қодиржон келиб, онасидан хотинини сўради.

- Нариги уйга кирган эди.

- У уйда нима қилади, бу ердан чаён чиққанми?

Қодиржон шашт билан акасининг уйига кирди-ю, ҳеч нарсани сўраб-суриштирмай Нозимахонни қўлидаги ўғли билан ташқарига судраб чиқди. Нодиржон онасининг қўлидан ерга отилиб тушди. Гулсум хола ноилож вой-войлаб набирасини қўлига олди. Уйдан дод вой, қий-чув, «ёрдам беринглар, ўлдириб қўяди» деган фарёд эшитилди. Она ҳеч бўлмаганда «мен буюргандим» дейишга ҳам ярамади. Қодир жаҳл отига миниб чиқиб келди. Қайнона «боласининг жағи қурсин, онасига берай тинчисин» деб уйга кирса, не кўз билан кўрсинки Нозимахон шишадаги сиркани очиб ичмоқчи бўлиб турибди.

Шовқин-сурон устига келган қайнота воқеадан хабар топди.

- Эй келин, ол сиркани, отангникига бориб ич! Бизнинг хонадондан заҳар ичиб ўлган мурда чиқмайди. Йиғлама, кўзингни ёшини ҳам ота-онангникига бориб тўк. Гулсум чиқ, отасига қўнғироқ қил, қизига эгалик қилсин. Бундай сиркаси сув кўтармас келиннинг боридан йўғи...

- Тўлқинжон, мен сизни ҳеч танимай қолдим, - деди қудасининг оғзидан чиққан сўзларни тинглаб, Эркинжон ўзини зўрға тутиб. - Сиз олдинги ёшликдаги Тўлқинжонга сира ўхшамаяпсиз.

- Адашмадингиз, илгариги киссаси қуруқ, оладиган ойлиги рўзғорига етмаган Тўлқин эмасман бугун.

- Бойлигингизни қўяберинг. Мабодо қизингизни куёвингиз хўрлаб, оёқ остига олиб эзмалаб турса қандай чидардингиз?

- Кимни, менинг қизимними?! Унақа куёвни ўша заҳотиёқ тилка-пора қилиб ташлаган бўлардим.

- Нега бўлмаса бировнинг қизига бундай жафоларни раво кўриб ўтирибсиз.

- Мен билан ўзингизни тенг қилманг, биродар. Мен куёвимга отаси қилмаган яхшиликларни қилдим. Уйлик, ғизиллаган машиналик қилиб қўйибман.

- Мендан ҳам шуни кутган эдингизми?

- Кимдан, сизданми? Бундай ҳиммат сиздек супраси қуруқларнинг қўлидан икки дунёда ҳам келмайди.

Эркинжон шу тобда бу одам билан суҳбатлашиб ўтиргани учун ўзидан ҳам жирканиб кетди.Қиз набирасини етаклаб бу хонадондан узоқлашди...

Ҳикоя қилганимиз бу воқеа айни кунларда содир бўлди. Бу иллатлар кўпинча ҳали турмуш моҳияти, қийинчиликларини яхши тушуна олмайдиган ёшлар томонидан эмас, уларга тўғри йўл кўрсатишга қурби етмаган ожиз катталар айби билан содир бўлмоқда.

Қ.НОСИРОВ.

Сиздан сўрамоқчи эдим...

САВОЛ: Шахсий автомашинамни серқатнов кўчада кўча қоидаларига риоя қилиб бошқариб келаётганимда мени ДАН ходими тўхтатди. У менга кўча ҳаракати қоидаларига риоя қилмаганлигимни важ қилиб, катта миқдорда жарима солди. Мен ўзимнинг ҳақлигимни исботлаш учун қаерга мурожаат қилишим мумкин.

ЖАВОБ: Сиз «Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини бузувчи хатти-ҳаракатлар ва қарорлар устидан судга шикоят қилиш» тўғрисида қонунга асосан ўзингизнинг айбингиз йўқлигини ва жарима асоссиз солинганлиги юзасидан ДАННинг мутасадди шахсига сабабларни кўрсатган ҳолда шикоят билан мурожаат қилишингиз мумкин. ДАН инспекцияси бошлиғи бу шикоятни ўрганиб чиқиб шикоятни рад этса, ундан кейин шу пайтдан бошлаб судга ўзингизнинг ҳуқуқингизни ҳимоя қилишларини сўраб мурожаат қилишингиз мумкин.

Туманлараро суд сизнинг шикоятингизни кўриб чиқиб, ДАН ходими томонидан содир қилинган ҳаракатни қонунга хилоф деб топса, ДАН инспекцияси бошлиғи зиммасига йўл қўйилган қонун бузилишларини бартараф этиш мажбуриятини юклайди. Булар эса ҳал қилув қарорда ўз ифодасини топади.

Ҳуқуқшунос Мирзаҳаким ДОНИЁРОВ жавоб берди.

ҚИСҚИЧБАҚАДАН МУЗКАЙМОҚ

Ешлар ўртасида спорт ва мусиқа фестивалларн ўтказилиши ҳаммага аён. Лекин кўпчиликка маълум бўлмаган шундай фестивалар бор экан-ки, буни эшитган кишининг ажабланмасдан иложи йўқ

Ана шулардан бири қисқичбақалар фестивалидир. Ҳар йили баҳорда Американинг Сиэтл шаҳридаги «Чэндлерс» ресторанида экзотик таомлар фестивали уюштирилади ва бунга дунёнинг турли бурчакларидан шундай тансиқ таомларни хуш кўрувчи ҳўрандалар тўпланадилар. Бу ресторанда денгиз қисқичбақасидан тайёрланган котлетдан тортиб то музқаймоқ-қача 39 хил таомлар тайёрланади. Фестиваль бошланиши олдидан эса ресторан ошпазлари ер шари бўйлаб кезиб ўн оёқлик қисқичбақаларни топиб келтирадилар. Фойдаланиладиган қисқичбақаларнинг ичида Тасманиянинг йирик қисқичбақалари ноёб ҳисобланади.

ИСМИ ЎЗГАРГАЧ ТУЗАЛДИ

Кишиневлик ўсмир Н.Владимирни тузалиб бўлмайдиган касаллик ўрнига михлаб қўйгандек эди.

Уни текширган олдий дўхтирдан тортиб номи чиққан профессоргача иложсиз эканликларини айтардилар. Тиббиёт ходимларидан ҳам натижа чиқмагач, беморнинг ота-онасининг давони яраттандан сўрашдан, унга илтижо қилишдан ўзга чоралари қолмади. Улар Владимирнинг аҳволини ўша ердаги руҳонийга айтишганида у беморни синчиклаб кўздан кечиргандан кейин, болани черков тақвими бўйича чўқинтирувчи Иоон шарафига шу ном билан аташ лозимлигини маслаҳат берди. Руҳоний маслаҳатига кириб Владимирни Иоон деб атай бошладилар. Шунда кўп ўтмай мўъжиза рўй берди. Кишиневда чиқадиган «Новое время» газетасининг ёзишича шу воқеадан кейин бемор тезда соғайиб кетган.

МИЛЛИАРДЕРЛАР КАМАЙГАН

Мана 16-йилдирки Америкада чиқадиган «Форбс» журнали жаҳоннинг энг бой кишилари - миллиардерлар рейтингини ўтказиб келмоқда.

Ўтган йилги натижаларга кўра дунёда ҳозир 497 та миллиардерлар бўлиб, уларнинг сони аввалги йилдагига нисбатан 41 нафарга камайган. Америка ҳамон балавлат кишилари кўплиги жиҳатидан ҳамон рўйхат бошида турибди. Бу мамлакатда 227 нафар миллиардер истиқомат қилади. Ундан кейинги ўринни эса Германия эгаллаган бўлиб, у ерда 34 миллиардер яшайди. Рўйхатнинг учинчи поғонасини 27 нафар ана шундай бадавлат кишилари бўлган Япония эгаллаган.

52,8 млрд. доллар бойлиги бўлган компьютер қироли Билл Гейтс ер курасининг ҳамон энг бадавлат кишиси бўлиб қолмоқда. Юқоридаги журнал МДҲ давлатлари ичида фақат Россиядаги миллиардерларнинг номини ҳам эълон қилган. Унга кўра Россияда етти нафар шундай кишилар бўлиб М.Ходоровский, Р.Абрамович, М.Фридман, В.Алекперов, В.Потанин, В.Богдановлар шулар жумласиданир.

Ф.ҒОЙИБОВ тайёрлади.

«ТЕРМИЗ ОТА»НИНГ АСЛ МАКОНИ. ИСМИНГИЗНИ ЎЗГАРТИРМОҚЧИ БЎЛСАНГИЗ... БИР ТОЛА СОЧ.

2002 йил 17 апрель
№16 (294).

Тарихдан тадқиқот

ЧАҒОНИЙЙОНЛИК АЛЛОМАЛАР

Сурхон воҳаси қадимдан Чағонийон номи билан машҳур бўлган. Термиз эса «алп-лар шаҳри» сифатида шуҳрат қозонган. Ёқут Ҳамавийнинг «Муъжам ал-булдон» («Шаҳарлар луғати») ва «Муъжам ал-удабо» («Адиблар луғати») каби асарларида ушбу воҳадан чиққан улуғ алломалар ҳақида маълумотлар бор.

«Адиблар луғати»даги Чағонийон адиблари ва алломаларига оид маълумотларда асосан уларга нисбатан Соғоний ва Термизий нисбатларини учратамиз.

Луғатда тўрт нафар Термизий ва беш нафар Соғоний номи қайд этилган.

Абу Исо Муҳаммад ибн Исо ибн Савра Мусо ибн аз-Заҳҳок ас-Сулламий аз-Зарийр ал-Буғий ат-Термизий 209 (824) йилда Термиз яқинидаги Буғ қишлоғида таваллуд топган. У муҳаддислар пешвоси Имом Исмоил ал-Бухорийнинг муносиб шогирди ва муҳими «Алжомеъ ас-саҳиҳ» («Ишончли тўплам») китоби муаллифи.

Абу Исо ат-Термизий ҳақида кейинги пайтларда бир қанча жиддий тадқиқотлар амалга оширилиб, унинг «Аш-шамоилан-набавийа», «Сунан ат-Термизий» каби асарлари ўзбек тилида нашр этилди.

Ас-сағир Абул Ҳасан Аҳмад ибн Ҳасан ибн Жунайд ат-Термизий замонасининг машҳур фақиҳ ва муҳаддиси. Ёқут маълумотларидан унинг ажойиб муфассир бўлганини ҳам билиб оламиз. У луғатда Зажжож ибн Иброҳим ибн ас-Сиррий ибн Сал Абу Исҳоқ ан-Наҳвийга бағишланган мақолада тилга олинади.

Абул Ҳасан ат-Термизий ҳақида маълумотлар жуда кам. У тахминан IX асрда умргузаронлик қилган.

Абу Исмоил Муҳаммад ибн Исмоил ат-Термизий номи луғатнинг икки жойида учрайди. Ёқут ҳофизлар имоми, адаб ва тилшуносликка оид бир қанча асарлар таълиф этган Қосим ибн Асбаға ибн Муҳаммад ибн Йусуф ибн Носиҳ ибн Ато ал-Байоний Абу Муҳаммад илм ўрганиш мақсадида унинг ҳузурига борганини айтади.

Абу Исомил ат-Термизий 280 (893) йилда оламдан ўтади.

Хожа Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Али ибн ал-Ҳасан Бишр ал-Ҳаким ат-Термизий ҳадис, фиқҳ илмини мукаммал эгаллаб, замонасининг таниқли кишиларидан бири бўлиб етишди. Кейинчалик узлатга юзланиб, тасаввуф йўлини тутган ва «Ҳакимийя» тариқатини бошлаб берган. Ҳаким ат-Термизий ватанимизда яшаб ўтган сўфийларнинг энг улуғ бобокалонидир десак, муболаға бўлмас. У кўплаб китоблар тасниф этган.

Ҳаким ат-Термизий 320 (932) йилда вафот этади. Унинг мақбараси эски Термиз харобалари яқинида жойлашган. Халқ ҳозир ҳам уни ҳурмат-эҳтиром билан «Термиз ота» деб ёд этади.

Асарда фақат икки нафар Соғонийгагина алоҳида мақолада тўхталиб ўтилган.

Луғатда номи зикр этилган Муҳаммад ибн Исҳоқ ас-Соғоний Қурайш ал-Ҳакимий ас-Соғонийдан олдинроқ, тахминан IX асрда яшаб ўтган. Қурайш ас-Соғоний ундан таълим олган.

Муҳаммад ибн Аҳмад ибн Иброҳим ибн Қурайш ал-Ҳакимий. Ёқутнинг бу адибга доир маълумотлари ҳам жуда қизиқарли ва қимматлидир.

«Абу Абдуллоҳ Йамут ибн ал-Музраъ, Муҳаммад ибн Исҳоқ ас-Соғоний, Аҳмад ибн Убайд ибн Носиҳ ва Ҳарос ибн Абу Усома (IX асрда Боғдодда яшаган шахс) ҳақида ривоят қилган» деб бошлайди Ёқут сўзини.

Абу Абдуллоҳ ас-Соғоний ривоят қилган бу алломаларнинг барчаси IX асрда яшаган. Соғоний бу зотларнинг суҳбатидан баҳраманд бўлиб, улардан таълим олган. Ёқут унга оид маълумотларни Абу Абдуллоҳ ал-Марзубоний ва Муҳаммад ибн Исҳоқ ан-Надимдан олади. Мазкур муаррихлар эса X асрда яшаб ўтганлар.

Абу Абдуллоҳ ас-Соғонийнинг таржимаи ҳолига тегишли бирорта сана келтирилмаган, фақат у кимлар ҳақида, у тўғрида эса кимлар ривоят қилганини айтиб ўтилади. Келтирилган маълумотлар силсиласига назар солсак, Абу Абдуллоҳ ас-Соғоний тахминан, IX асрнинг иккинчи ярми ва X асрнинг биринчи ярмидан ҳаёт кечиргани маълум бўлади.

Ёқут унинг ижодий фаолиятига тўхталиб, қуйидаги асарларини санаб ўтган: «Китаб ҳалийат ал-удабо таштамал аъла ахбар ва маҳосан ва ашъор» - «Назм, гўзаллик ва хабарларда адиблар фасоҳати», «Китаб сафат ал-жавҳар» - «Жавҳар сандиқчаси китоби», «Китаб аш-шабоб» - «Ёшлар китоби», «Китаб ал-факаҳа вад даъаба» - «Ҳозиржавоблик ва ҳазил китоби». Бу китобларнинг барчаси тилшунослик ва адабиётга оиддир. Бироқ улар ҳақида бошқа қўшимча маълумотлар ҳозирча йўқ.

Ёқут луғатда Абу Абдуллоҳ ас-Соғонийнинг бир рисоласидан кичик парча келтиради.

Ал-Ҳасан ибн Муҳаммад ас-Соғоний ан-Наҳвий. Ушбу ватандошимиз ҳақидаги маълумотлар ҳам биз учун янгилик. У Ёқут билан бир даврда яшаган. Ҳаж фарзини адо этиш мақсадида Маккага боради. У ерда қолиб савдо билан машғул бўлади ва 610 (1213) йилда Аданга (Арабистон ярим оролининг жанубидаги ўлка)га йўл олади. Ёқут унинг у ерда қанча фурсат яшагани тўғрисида ҳеч нарса демайди. Фақат: «У Йамандан қайтиб келиб, 613 (1216) йилда Маккада вафот этади» деб хабар беради.

Ал-Ҳасан ас-Соғоний ажойиб шоир, тилшунос ва фақиҳ бўлган. Луғатда унинг «Китаб фит тасриф» - «Тасриф китоби», «Маносик фил ҳаж ҳатама» - «Ҳаж амалларини адо этиш йўриқлари» ва «Такмил ал-азизий» - «Ал-Азизий қўшимчаси» каби асарлар таълиф этгани таъкидланади.

Қисмат йўриғи билан қанчадан қанча иқтидорли ватандошларимиз олис ўлкаларга бориб ижод этганлари ва уларнинг қолдирган бой маънавий мероси бизга тўлиғича етиб келмагани ачинарли, албатта. Ҳайриятки, истиқлол йилларида ўз тарихимизни чуқур ўрганиб баъзи бир нодир асарлардан воқиф бўлиш имкони яратилди.

Исроил ЭЛМУРОДОВ.

Спорт оламидаги кутилмаган ҳолатлар

ФУТБОЛ

Бир футболчига бешта карточка

Бразилия футболида рўй берган ғаройиб ҳодиса кўпчиликни ҳайрон қолдирди..

«Оэйрас» командаси ўйинчиси Паулу Араужу учрашув ҳаками Эдмилсон Тимотеу да Силвадан бир ўйиннинг ўзида учта "сариқ" ва иккита "қизил" карточка олгани қизиқ. Воқеалар аслида қуйидагича ривожланган...

Ҳакам футболчига иккинчи "сариқ" карточкадан сўнг "қизил" карточка кўрсаттач, Паулу Араужу майдондан бироз нари кетган, холос. Ҳакам унга берилган жазони ён дафтарчасига ёзаётгани, ҳеч ким ўзига эътибор бермаётганини кўрган "тадбиркор" футболчи учрашувни давом эттиришга қарор қилган.

Агар бироздан сўнг Паулу рақиб футболчисини яна қўпполлик билан тўхтатиб қолмаганда, ким билади дейсиз, ҳакам унинг майдонда қолганини сезармиди ёки йўқми. Эдмилсон Тимотеу да Силва қўпполликка йўл қўйган ўйинчини огоҳлантирмоқчи бўлиб олдига чақирганда не кўз билан кўрсинки, яна ўша эски "таниш" турибди.

Иккинчи "қизил" карточкадан кейин қоидабузар майдонни тарк этишга охир-оқибат мажбур бўлди. Аммо майдондан чиққани ҳамон унинг журналистларга берган саволи барчани лол қолдирди:

- Нима дейсизлар, мени "Гиннеснинг рекордлар китоби"га киритишармикан?

Бразилия футболи конфедерацияси Эдмилсон Тимотеу да Силвани расмий учрашувларни бошқаришдан вақтинча четлатишга мажбур бўлди.

ХОККЕЙ

Шайба зарбидан ўлим

Яқинда «Коламбус Блю Джекетс» ва «Калгари Флэймз» командалари учрашуви вақтида шайба Эспен Кнутсеннинг зарбасидан сўнг дарвоза ортидаги махсус ўрнатилган тўсиқ-ойна устидан учиб ўтиб, хоккей томоша қилгани келган 13 яшар қизнинг бошига теккан. Шифокорларнинг барча уринишлари самара бермай Бриттани Сесил Коламбусдаги касалхонада вафот этган.

- Биз ишқибозлар учун ўйнаймиз, - дейди «Коламбус Блю Джекетс» бош менежери Даг Маклин. – Уларга шодлик, қувонч улашишга ҳаракат қиламиз. Афсуски, фалокат оёқ остида бўлиб чиқди. «Коламбус Блю Джекетс» хоккейчилари ўзларини ишқибозлар билан бир оила деб ҳисоблашади. Оиламиз бошига тушган ушбу кулфат ҳаммамизни чуқур қайғуга солди. Бундай аҳвол қайта такрорланмаслиги учун барча чоралар қўлланади.

БОКС

"Қилиқ"лар учун товон

Майк Тайсон командаси рақиби Леннокс Льюснинг ўзаро учрашув вақтида қоидалардан четга чиққан ҳолда америкалик боксчи моддий товон тўлаши ҳақидаги талабини рад этди.

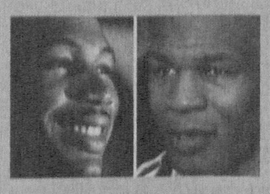

Бокс мухлислари ўз вақтида Майк Тайсон рингдаги "жанг" вақтида "қизишиб кетиб", рақиби Эвандер Холифилднинг қулоғини тишлаб, бир парчасини узиб олганини ҳали унутишмаган бўлса керак. "Темир" Майкнинг ўзига хос "қилиқ"ларидан яхши хабардор англиялик Льюис шартномага махсус модда киритилиши сўраганда Тайсоннинг адвокати Жефф Фрайд бундай шарт ҳар иккала спортчига ҳам қўйилиши зарурлигига эътиборни қаратган.

Вашингтон спорти мутасаддилари Майк Тайсонга Леннокс Льюис билан бокс бўйича профессионаллар ўртасида жаҳон чемпиони унвони учун баҳсда иштирок этишга рухсатнома беришган.

Суратларда: Майк Тайсон ва Леннокс Льюис.

Мирзаҳаким ТЎХТАМИРЗАЕВ тайёрлади

Маслаҳат

СОЧ ЎРНИГА ЧИҚАДИ

Инсон умри давомида ҳар бир соч илдизидан 20-30 марта соч ўсиб чиқади ва ҳар бир соч 2-7 йил яшайди, узунлиги 1 метрга етгач, ўсишдан тўхтаб, 3 ой «дам олади». Ёш ўтган сари соч ўсиши секинлашиб, узунлиги ҳам камаяди. «Дам олиб бўлган» соч тушиб кетиб, ўрнига янгиси чиқади.

Шундай қилиб, бошдаги сочларнинг 90 фоизи ўсиш босқичида, 10 фоизи дам олаётган бўлади. Бошдаги сочлар ўсиш босқичида ҳар ойда ўртача 1 см.гача ўсади, қишда соч тезроқ, ёзда секинроқ ўсади. Ўсиш жараёнида сочда пигмент (ранг) ҳосил бўлиши ҳам давом этади. Соч илдизи ташқи омиллар таъсиридан жуда кам ҳимояланган бўлиб, замонавий парваришлаш воситалари сочларнинг ўсиш жараёнига кам таъсир қилади.

Сочнинг ўсиш даври тугагандан кейин оралиқ босқич бошланади ва бир неча ҳафта давом этади. Бу даврда соч ўсишдан тўхтайди, ранг ҳосил бўлиш жараёни ҳам тўхтайди. Кейин дам олиш ва соч тушиш босқичи бошланиб, 3 ойгача давом этади. Бу даврда соч бирданига ўзидан-ўзи тушиб кетиши мумкин ёки тарагганда, тортганда осонгина юлиниб тушади. Соч тушиши - соч фолликуласидан янги соч ўса бошлаганда рўй беради. Янги соч ҳам аввалги соч фолликуласидан ўсиб чиқади.

Демак, «ёшини яшаб бўлиб», яъни ўз умрини тугатиб тушиб кетган соч ўрнига янги соч чиқиши - организмдаги нормал физиологик ҳолат ҳисобланади.

Соч асосан 2 қисмдан - соч илдизи ва соч толасидан иборат бўлади. Соч илдизида хўжайралар митоз йўли билан тинимсиз бўлиниб кўпайиши ҳисобига соч толаси кунига 0,3-0,4 мм. гача ўсади. Соч толаси ядросиз кератин хўжайраларидан тузилган бўлиб, хўжайралар орасидаги ёпиштирувчи модда ёрдамида силлиқ, мустаҳкам тола вужудга келади, таркибида атиги 10 фоиз сув бўлади. Шунингдек, соч толаси таркибида ёғ, витаминлар, пигментлар ва жуда оз миқдорда металлар бор. Соч толаси мустаҳкам тузилган бўлиб, ташқи муҳит таъсирига чидамли. Соч толасининг асосини кератин толаларидан тузилган пўстлоқ қават ташкил қилади, у юпқа ҳимоя қобиғи билан ўралган. Сочни тез-тез фен билан қуғироқ қилиш ҳам зарарли. Чунки пўстлоқ қаватининг сув таркиби камайса соч қуриб, мўрт бўлиб қолади ва турли косметик нуқсонлар вужудга келади, айниқса фен билан қуғироқ қилинганда соч толасида бўшлиқлар пайдо бўлиб, ғовакланади ва соч хурпайиб қолади.

Сочни қаттиқ тортмасдан оҳиста таранг, уйда юрганингизда ташлаб қўйинг. Бошингизни ювганингиздан кейин ёки ёғинсочинли кунда, ҳаво совуқ пайтида бошингизга ҳўл сочиқ ўраб ҳовлида юрманг, акс ҳолда сочингиз тез тўкилиб, бошингиз шамоллаши мумкин. Кечаси ухлаган пайтда енгил бош кийими кийиб ёки юпқа рўмол ўраб пастроқ ёстиқда ухлаган маъқул, бундай бошда қон айланиши ва модда алмашинуви яхшилаб, сочнинг яхши ўсишига ижобий таъсир этади.

Турдиали УЛУҒХЎЖАЕВ, тиббиёт фанлари номзоди. Нилуфар КОБУЛОВА, биолог.

Тил қадри - эл қадри

ИСМ-ШАРИФИНГИЗ
тўғри ёзилганми?

Шўролар даврида рус ва ўзбек алифбосидаги фарқлар туфайли исм-шарифимиздаги хатоликлар, ғализликлар кўпайиб кетди. Бунинг устига инсон шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатни берувчи муассасаларда кўпинча ўзбек тилини яхши билмайдиганлар ёки мутлақо тушунмайдиган кишилар ишлар эди

Улар ўзбекча исм-шарифларни ўз талаффузларича, хоҳлаганча бузиб ёзар эдилар. Ана шу хатоликлар кейинги авлодларга мерос бўлиб ўтаверди, чунки етуклик шаҳодатномаси ёки паспорт берадиган мутасаддилар илгариги ҳужжат асосида расмийлаштирар эдилар. Шундай қилиб, исм-фамилиялардаги хатолар авлодлар оша такрорланаверди.

Гоҳида нотўғри ёзилган мана бундай антиқа исм-фамилияларга дуч келамиз: Обидов - Абидов, Муслимов - Таслимов, Бўрибой - Борибой, Ойипов - Гаюпов, Тўхтаев - Тахтаев, Жўра - Жора каби. 1989 йили ўзбек тилига Давлат тили мақоми берилди. Унинг 25-моддасида «Ўзбекистонда яшовчи фуқаролар миллатидан қатъи назар ўз исмини, отаси исми ва фамилиясини тарихий миллий анъаналарга мувофиқ шаклда ёздириш ҳуқуқига эгадирлар» дейилган. Лекин минг афсуслар бўлсинким, бу имкониятдан фойдаланиб исм-шарифини тўғрилатиб олганларни учратиш амримаҳол. Ваҳоланки, бундай имконият лотин ёзувига асосланган янги ўзбек алифбосига ўтиш муносабати билан ва ўз миллий паспортимизни олиш муносабати билан қайта-қайта пайдо бўлди.

Бу ўринда яна бир нарса аёнки ҳужжат берувчи ташкилотлар ҳам ўз-ўзидан осонликча исм-фамилияларни ўзгартиравермайди. Улар ҳатто тил ҳақидаги Қонунни ҳам писанд қилмасдан бизда бундай тузатиш ҳақида алоҳида йўриқнома (инструкция) йўқ дейиши ҳам мумкин.

Дарвоқе, фамилия билан боғлиқ яна бир муҳим масала бор. Ҳамма ҳам яхши ният билан ўғил-қиз ўстиради, вақтисоатти келиб уларни уйлантиради. Никоҳ маросими вақтида келиннинг куёв бола фамилиясига ўтиши бизда айниқса, пойтахтда одат тусини олган. Кечагина ўз ота-онаси фамилиясидаги қиз тўйдан кейин гўё мутлақ бошқа одамдек ўзга фамилия билан юритила бошланади. Бу ҳол анча-мунча ҳужжатларни қайта расмийлаштириш муаммосини келтириб чиқаради, ўрта маълумот ҳақидаги гувоҳнома, меҳнат дафтарчаси, паспорт ўзгартирилиши керак. Бошқа ҳужжатлардаги фамилияни тўғрилаш ҳам қанчадан-қанча ортиқча ташвишларни келтириб чиқаради. Бир ўртоғимиз ҳаётда бор-йўғи биргина қиз кўрди, эр-хотин уни оқ ювиб, оқ тараб ўстирди. Қарангки, ёлғиз қиз ҳам турмушга чиққач бошқа фамилияга ўтиб кетди. Ўртоғим фамилиясида юрадиган оила давомчисидан маҳрум бўлди.

Ҳақли савол туғилади: Куёв ҳам, келин ҳам ўзларининг асл фамилияларида қолгани кўпгина ортиқча ташвишларнинг, ҳатто кўнгилсизликларнинг олдини олади.Аслида яхши ният қилиш керак-ку, аммо ҳаёт бу: эридан ажралиб кетган аёлларнинг собиқ турмуш ўртоғининг фамилиясини тавқи лаънат сифатида олиб юрганининг ҳам гувоҳи бўлганмиз. Эрдан ажралган аёлнинг аввалги фамилиясига қайтиш осон кечмайди, ахир.

Халқимизда исмларга «жон», «тўра», «хўжа», «шайх», «зода», «шо», «мулла», «махсум», хотин-қизларга «ая», «оя», «отин» қўшимчалари қўшиб ишлатилган. Юқоридаги қўшимчаларнинг ҳужжатларда ҳам ўз аксини топишига қарши эмасмиз, лекин буларнинг асл маъносини унутмаслигимиз керак. Ҳатто ўтмишда мансаб, ҳукмронлик белгиси сифатида қўлланилган қўшимча ва сўзларни ҳам бемалол янги туғилган чақалоққа қўяверишдан ҳам ўзни тийиш зарур. Ахир бугун Шаҳзода, Хонзода, Темурбек, Шоҳжаҳон исмлари билан яшаётган ёшларимиз бор. Истаган одам, истаган вақтида ушбу қўшимчаларни қўшиб олавермаслиги керак.

Нормўмин ОЧИЛОВ.

Баҳор ташти

Тошкент

АТЛАС КИЙГАН МАЛЛАСОЧ ҚИЗЛАР

Яқинда мактабда уюштирилган бир йиғинда қатнашдиму, кайфиятим кўтарилди. Рус лаҳжасида сўзлашувчи қизалоқлар ўзбек миллий рақсларини маҳорат билан ижро этишгани, йиғин меҳмонлари учун ёзилган дастурхонни ҳам миллий таомларимиз билан безатишгани барчага маъқул тушди.

- Мана бу кўк сомсаю чучвараларни қизларимиз ўз қўллари билан тайёрлашган, - деди мактаб директори Тамара Султонова. - Улар жуда кўп ўзбекча қўшиқ ва аллаларниям билишади.

Биз сўз юритаётган Тошкент шаҳрининг Мирзо Улуғбек туманидаги 171-мактаб ўқувчиларининг аксарияти рус миллатга мансуб оилаларнинг фарзандларидир. Шундай бўлсада мактабдаги ўғил-қизлар миллий байрамларни кўнгилдагидек нишонлашади, шу куни рус синфларидаги барча ўқувчилар фақат ўзбек тилида сўзлашишади. Биз мактабдаги йиғинда ўзбекча куй-қўшиқларни қойиллатиб айтган, миллий таомларимизни лаззатли қилиб пиширгани учун «раҳмат»лар эшитган ва шу кунги КВН мусобақаларида фаол қатнашган ўқувчи қизлар - Ольга Кияева, Елена Белоглазова, Вероника Чердикуди, Анна Токмань, Елена Соцская, Екатерина Мирзагуловаларга ўқишларида муваффақиятлар тиладик.

Ҳожиакбар АЗИМОВ, Йўлдош Охунбобоев номли маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

СКАНВОРД

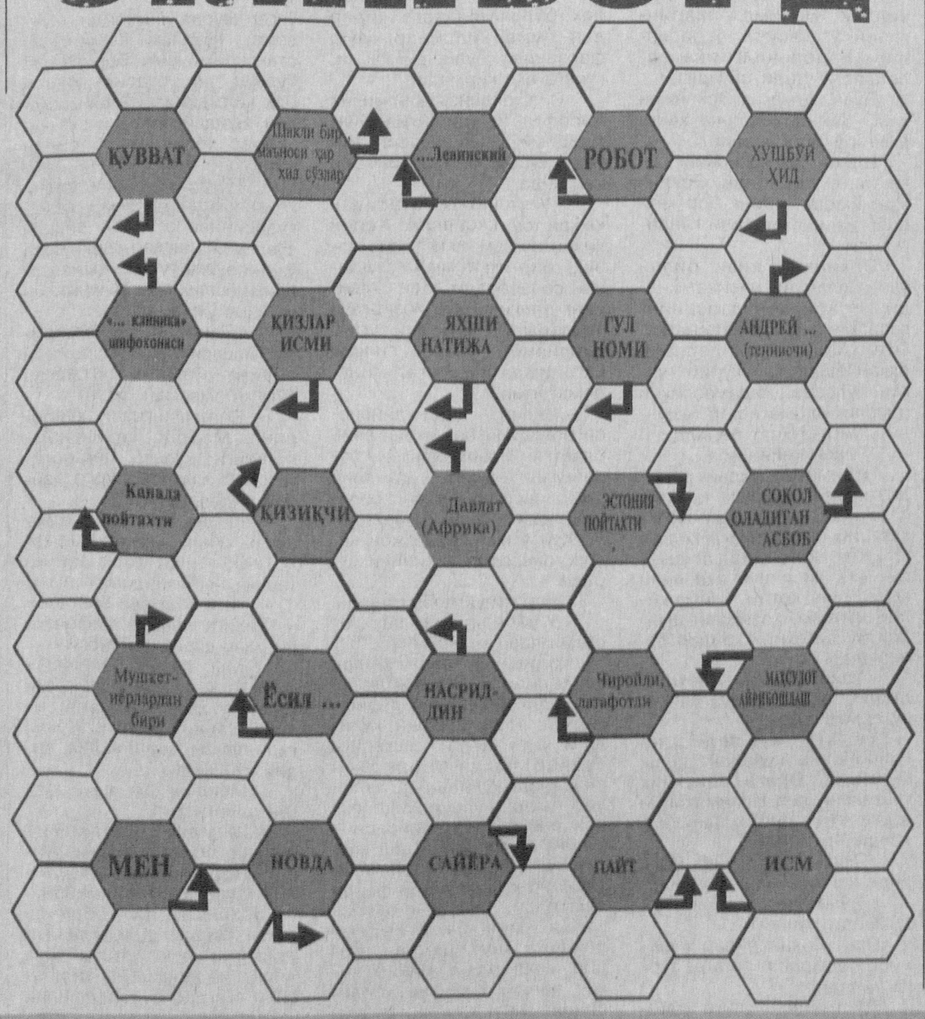

Янгисидан бор...

А.Ҳакимов чизган.

Сумалак қўйгандик, хўжайин.

Эълон

Янгийўл туманидаги Асроров номли 2-ўрта мактаб томонидан 2001 йил Қўшақова Нилуфар Фатҳуллаевна номига берилганOR-Z №0891103 рақамли гувоҳнома йўқолганлиги туфайли бекор ҳисобланади.

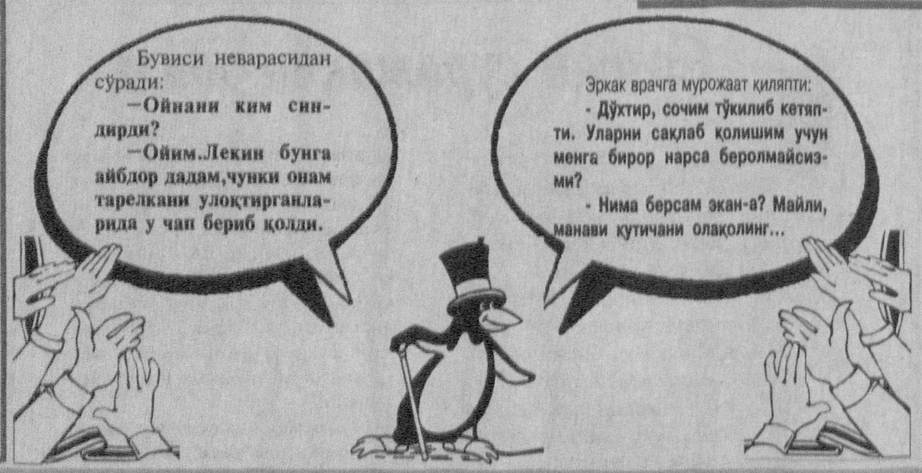

MAHALLA

Бош муҳаррир: Чори ЛАТИПОВ

Таҳрир ҳайъати:

Аъзам ГАДОЙБОЕВ, Акмал САИДОВ, Ниғматилла АБДУЛЛАЕВ, Бобур АЛИМОВ, Эркин БОҚИБОЕВ, Расул РАҲМОНОВ (бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Рустам ҚОСИМОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР, Бахтиёр РИЗАЕВ, Шухрат РИЗАЕВ, Шавкат ЎРАЗАЕВ Таънаберди ҚУРБОНОВ, Эркин ҒУЛОМОВ.

Масъул котиб: Аслиддин БЎРИЕВ
Навбатчи: Аброр БЕРДИЕВ
Сахифаловчи: Алишер ЙЎЛДОШЕВ

Газета таҳририят компьютерида терилди ва саҳифаланди, офсет усулида босилди. А-2, 2 босма тобоқ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41.

Буюртма Г-327 Топширилди— 22-00